

נא להכיר: הוועד הבינלאומי של הצלב האדום

0790 / 175T 08/2008 3000

נא להכיר: הוועד הבינלאומי של הצלב האדום

סכסוכים מזוינים הם מאפיין בולט של הנוף האנושי בעולמנו. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC: International Committee of the Red Cross) נוסד לפני קרוב ל-150 שנים במטרה לשמר מידה של אנושיות בעיצומן של מלחמות. אפילו בעת מלחמה קיימות מגבלות: מגבלות לגבי אופן ניהול הלחימה, ומגבלות החלות על התנהגותם של לוחמים.

מערכת הכללים שגובשו בראייה זו ואושרה על ידי כל 194 אומות העולם, ידועה בשם המשפט ההומניטרי הבינלאומי, כאשר אמנות זינבה הן אבן-היסוד שלה.

החוברת "נא להכיר: הוועד הבינלאומי של הצלב האדום" מסבירה מהו הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, כיצד הוא נולד וכיצד הוא פועל כיום.

תוכן עניינים	
אודות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום	3
הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בקצרה	3
הוועד הבינלאומי של הצלב האדום סביב העולם	4
מעמד משפטי	6
מקורות והיסטוריה	6
הצלב האדום והסהר האדום	9
תנועה גלובלית	9
סמלים של אנושיות	12
המשפט ההומניטרי הבינלאומי	15
דיני המלחמה	15
פיתוח המשפט	16
כלי נשק - מניעת הגרוע מכל	18
הגנה בעתות מלחמה	21
הגנה על אזרחים	22
הגנה על עצורים	26
חידוש קשרי משפחה	28
סיוע לנפגעי סכסוכים	31
ביטחון כלכלי	33
מים וסביבת מחיה	35
שירותי בריאות	36
פעילות מונעת	41
הפצת המשפט ההומניטרי הבינלאומי והסברתו	41
שיתוף פעולה עם ארגוני הצלב האדום והסהר האדום הלאומיים	45
למה שיתוף פעולה?	45
תמיכה הדדית	45
קשר עם ארגונים אחרים	47
משאבים	49
מי עובד עבור הוועד הבינלאומי של הצלב האדום?	49
כיצד ממומן הוועד הבינלאומי של הצלב האדום	50

Mariko Koki/Federation

תרגום זה נעשה על-ידי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לשם הנוחות בלבד. נוסח המקור בשפה האנגלית הוא הנוסח הרשמי.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום
 רח' הירקון 185
 תל-אביב 63453
 טל': 03-5245286; פקס: 03-5270370
 דוא"ל: jerusalem.jer@icrc.org
www.icrc.org
 © ICRC, נובמבר 2008

ICRC

תמונת שער: אוילב סאחטבונס, הצלב האדום הנורווגי

אודות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בקצרה

חרף מאמצים להשכין שלום עולמי לאחר שתי מלחמות עולם, ממשיכים סכסוכים מזוינים להיות מאפיין בולט בנוף האנושי. השימוש בנשק ממשוך להיות אמצעי ליישוב מחלוקות בין אומות, עמים וקבוצות אתניות, על מחירי הדמים והסבל הנלווה לו.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC: International Committee of the Red Cross) נוסד לפני כ- 150 שנה מתוך הכרה במציאות עגומה זו. הוא שואף לשמר מידה של אנושיות בעיצומן של מלחמות. העיקרון המנחה אותו הוא שגם בעת מלחמה קיימות מגבלות: מגבלות לגבי אופן ניהול הלחימה, ומגבלות החלות על התנהגותם של לוחמים. מערכת הכללים שגובשה לאור זאת ואושרה על ידי כל אומות העולם, ידועה בשם המשפט ההומניטרי הבינלאומי, ואמנות ז'נבה הן אבן-היסוד שלה.

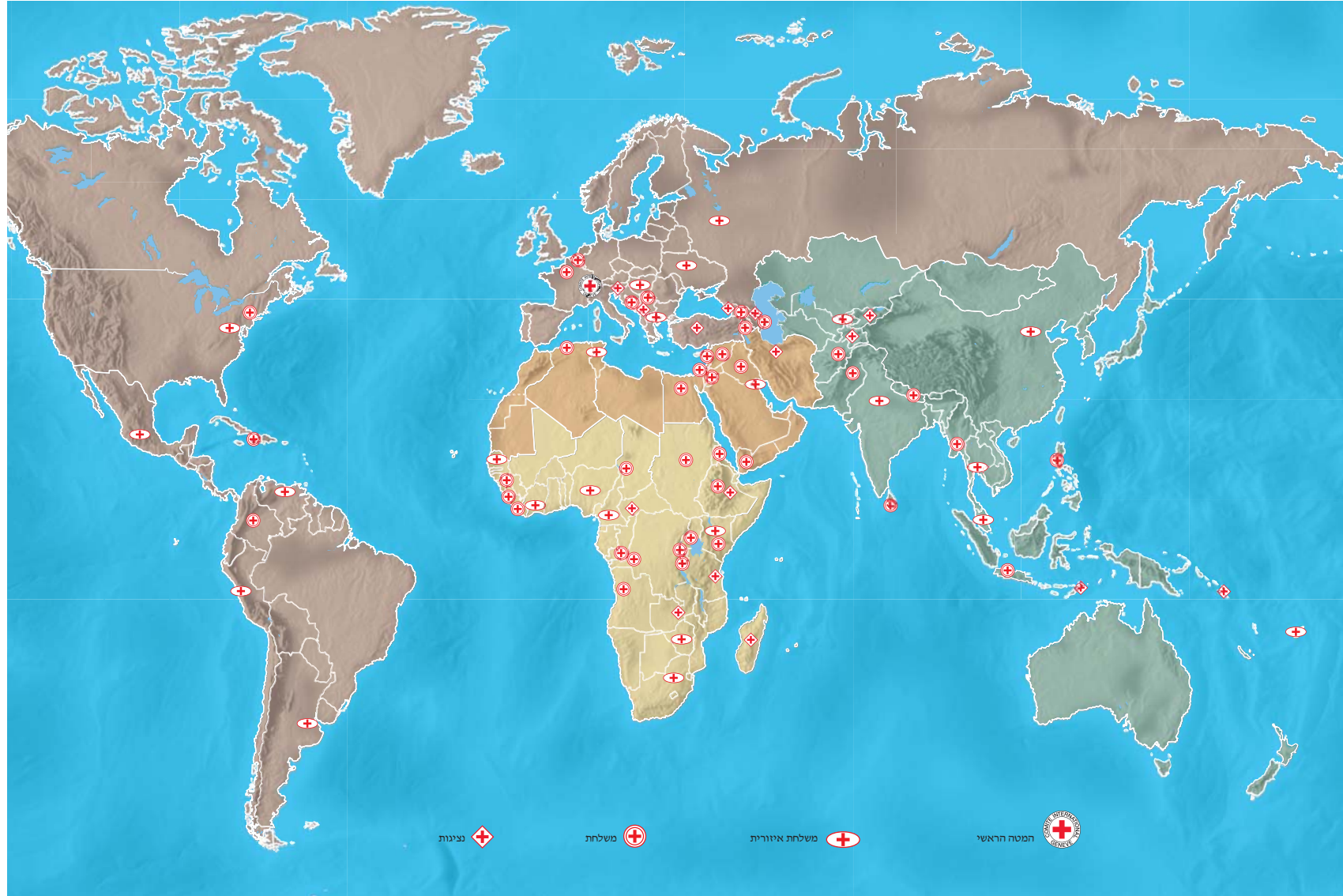
תפקידו המיוחד של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום נקבע על ידי מדינות, מכוח הכלים המשפטיים השונים שמקנה המשפט ההומניטרי. ברם, למרות שהוא מקיים דו-שיח תמידי עם מדינות, עומד הארגון על עצמאותו בכל עת. שהרי רק החופש לפעול בלא תלות בממשלה או ברשות אחרת, מאפשר לוועד הבינלאומי של הצלב האדום לשרת את האינטרסים האמיתיים של נפגעי סכסוכים, העומדים בלב המשימה ההומניטרית שלו.

בעמודים הבאים תובהר מהותו של ארגון ייחודי זה, המקורות, המטרות והאידיאלים שלו, אופן פעולתו, הסיבות לדרכי הפעולה השונות שלו וקהל היעד של פעולותיו.

- תפקידו כוללים:
- ביקור שבויי מלחמה ואזרחים עצורים;
- חיפוש אחר נעדרים;
- העברת הודעות בין בני משפחה שהופרדו בשל סכסוך;
- איחוד מחדש של משפחות שהופרדו;
- אספקת מזון, מים וסיוע רפואי
- לאזרחים שאין להם גישה לצרכים בסיסיים אלה;
- הפצת המשפט ההומניטרי הבינלאומי והסברתו;
- מעקב אחר קיום הוראות המשפט ההומניטרי;
- הפניית תשומת הלב להפרות של המשפט ההומניטרי הבינלאומי, ותרומה לפיתוחו.

מפה זו היא לצרכי מידע בלבד ונטולת כל משמעות פוליטית

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום סביב העולם

אף שהוועד הבינלאומי של הצלב האדום החל מיוזמה שווייצרית פרטית, עבודתו והיקף פעילותו הם חובקי-עולם. הארגון מחזיק משלחות ונציגויות בכ- 80 מדינות ברחבי העולם ומעסיק למעלה מ- 11,000 עובדים, רובם אזרחי המדינות שבהן הוא פועל. במטה הראשי של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בז'נבה, שווייץ, יושבים קרוב ל- 800 איש הנותנים תמיכה וגיבוי חיוניים לפעילות השטח שלו.

כל אחת ממשלחות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בעולם אחראית לפעילותו במדינה אחת, ובמקרה של משלחות אזוריות- במספר מדינות.

הן עוסקות במגוון פעילויות, בהתאם למצב ולצרכים הקיימים באותה מדינה, כגון:

- הגנה וסיוע לנפגעי אלימות וסכסוכים מזוינים קיימים או מתהווים (אזרחים, אנשים שחירותם נשללה, משפחות שהופרדו, פצועים וחולים);

- הפצת המשפט ההומניטרי הבינלאומי והסברתו; שיתוף פעולה עם ארגוני צלב אדום וסהר אדום לאומיים; פעילות תיאום ודיפלומטיה בתחום ההומניטרי.

(פרטים לגבי פעילויות אלה מופיעים בפרק הרלוונטי).

המשלחות פועלות גם כמערכות חיוניות להתראה מוקדמת. הדבר מאפשר לוועד הבינלאומי של הצלב האדום להיענות לצרכים במהירות ובאפקטיביות עם פרוץ אלימות מזוינת או סכסוך מזוין.

מעמד משפטי

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הוא ארגון נייטרלי, בלתי תלוי, הפועל ללא משוא פנים. המנדט להגנת נפגעי סכסוכים מזוינים ולסיוע להם הוענק לו מטעם מדינות, מכוח ארבע אמנות זינבה של 1949 והפרוטוקולים הנוספים להן משנת 1977 ומשנת 2005 - כולם ממשיכי דרכה של אמנת זינבה הראשונה משנת 1864.

המנדט והמעמד המשפטי של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מבדילים אותו מארגונים בין-ממשלתיים (כגון סוכנויות של האומות המאוחדות) ומארגונים לא-ממשלתיים. ברוב המדינות שבהן הוא פועל, חתם הוועד הבינלאומי של הצלב האדום על "הסכמי מטות" עם השלטונות. הסכמים אלה, הכפופים למשפט הבינלאומי, מקנים לוועד הבינלאומי של הצלב האדום זכויות מיוחדות וחסינויות השמורות בדרך כלל רק לארגונים בין-ממשלתיים, כגון חסינות מפני הליכים משפטיים, המגנה עליו מפני הליכים מנהליים ושיפוטיים, ומעניקה חסינות למשרדיו, לגנזכיו ולמסמכיו. זכויות מיוחדות וחסינויות אלה הכרחיות עבור הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, מאחר שהן מבטיחות שני תנאים חיוניים לפעולתו- נייטרליות ועצמאות. הארגון חתם על הסכם מסוג זה גם עם שווייץ, דבר המבטיח לו עצמאות וחופש פעולה מממשלת שווייץ.

מקורות והיסטוריה

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום חב את הולדתו לחזון ולנחישות של אדם אחד: אנרי דונאן (Dunant). התאריך: 24 ביוני 1859. המקום: סולפרינו, עיר בצפון איטליה. בין הצבא האוסטרי לצבא הצרפתי ניטש קרב מר, ולאחר 16 שעות לחימה היו פזורים על הקרקע 40,000 מתים ופצועים. דונאן, אזרח שווייצרי, עבר באותו ערב באזור לרגל עסקים. הוא נחרד למראה אלפי החיילים משני הצבאות שנגזבו לאנחות בהעדר טיפול רפואי. הוא ביקש מן התושבים המקומיים לעזור לו לטפל בפצועים, והתעקש על כך שהדבר צריך להיעשות תוך גילוי יחס שווה לחיילים משני הצדדים.

בשובו לשווייץ, פרסם דונאן את "זיכרונות סולפרינו" - ספר שבו יצא בשתי קריאות נרגשות:

- להקים ארגוני סיוע בעתות שלום, אשר בשורותיהם אחים ואחיות שיהיו מוכנים לטפל בפצועים בעתות מלחמה;

- להגן על מתנדבים אלה, אשר ייקראו לסייע לשירותי הרפואה של הצבא, ולהכיר בהם מתוקף הסכם בינלאומי.

בשנת 1863, הקים ארגון צדקה בשם "אגודת זינבה לרווחת הציבור" (The Geneva Society for Public Welfare) - וועדה בת חמישה חברים שתבחן כיצד ניתן להוציא אל הפועל את הרעיונות של דונאן. ועדה זו- שחבריה היו גוסטב מואנייה, גיום-אנרי דופור, לואי אפיה, תאודור מונואר ודונאן עצמו - ייסדה את הוועד הבינלאומי לסיוע הפצועים (The International Committee for Relief to the Wounded), שהפך בהמשך לוועד הבינלאומי של הצלב האדום.

Olav Saitboney/Norwegian Red Cross

מחנה לפליטים סודאנים, צ'אד. מאז 1863, מהווה סמל הצלב האדום סמל של תקווה עבור אין ספור אנשים נפגעי סכסוכים מזוינים ברחבי העולם.

בשלב זה פנו חמשת המייסדים להבטיח שהרעיונות שהוצעו בספרו של דונאן יהפכו למציאות. במענה להזמנתם, שלחו 16 מדינות וארבעה מוסדות פילנתרופיים נציגים לוועידה בינלאומית שנפתחה בזינבה ב-26 באוקטובר 1863. באותה וועידה אומץ סמל ההבחנה - צלב אדום על רקע לבן (היפוך צבעי הדגל הלאומי השווייצרי) - וכך נוסד הצלב האדום.

כדי לתת גושפנקה רשמית להגנה על שירותי הרפואה בשדה הקרב וכדי לזכות בהכרה בינלאומית בארגון הצלב האדום ובאידיאלים שלו, כינסה ממשלת שווייץ וועידה דיפלומטית בזינבה ב-1864. נציגים מ-21 ממשלות נטלו בה חלק ואימצו אמנה שכוותרה "אמנת זינבה להטבת מצבם של פצועים מקרב צבאות בשדה הקרב", שהייתה

הצלב האדום והסהר האדום

תנועה כלל-עולמית

תנועת הצלב האדום והסהר האדום הבינלאומית נוכחת ופעילה כמעט בכל מדינה, ומונה כ- 100 מיליון חברים ומתנדבים. היא מונחית על ידי שבעת עקרונות היסוד - הומניות, אי משוא פנים, נייטרליות, עצמאות, שירות בהתנדבות, אחדות ואוניברסליות - המספקים סטנדרט התייחסות אוניברסלי עבור כל חברה. לפעילויות הצלב האדום והסהר האדום מטרה מרכזית אחת: להפחית ואף למנוע סבל אנושי ולהגן על כבוד האדם.

הארגונים המרכיבים את התנועה הם:

- הוועד הבינלאומי של הצלב האדום

- ארגוני צלב אדום וסהר אדום לאומיים (להלן: ארגונים לאומיים)

- הפדרציה הבינלאומית של ארגוני הצלב האדום והסהר האדום (להלן: הפדרציה הבינלאומית)

חייהם ועל בריאותם של אנשים ולהבטיח את כבוד האדם. היא מקדמת הבנה הדדית, ידידות, שיתוף פעולה ושלוש בר-קיימא בקרב כל העמים.

הומניות

התנועה הבינלאומית של הצלב האדום והסהר האדום, שנוסדה מתוך רצון להושיט סיוע ללא אפליה לפצועים בשדה הקרב, שואפת, במסגרת תפקידה הבינלאומי והלאומי, להקל על סבל אנושי באשר הוא ואף למונעו. מטרתה היא להגן על

עקרונות היסוד

האחריות לקיומם של שבעת עקרונות היסוד של התנועה הבינלאומית של הצלב האדום והסהר האדום, מוטלת על הוועד הבינלאומי של הצלב האדום. הוכרו עליהם באופן רשמי בוועידה הבינלאומית ה-20 של הצלב האדום, שהתקיימה בווינה ב-1965. להלן העקרונות:

Boris Heger/CIFC

רופא מטפל בפליטים קולומביאניים באזור דריאן שבפנמה. שירות התנדבותי הינו אחד העקרונות הבסיסיים של התנועה.

הפדרציה הבינלאומית של ארגוני הצלב האדום והסהר האדום פועלת על בסיס עקרונות היסוד של התנועה הבינלאומית של הצלב האדום והסהר האדום כדי לעודד, לקיים ולקדם את כל הפעילויות ההומניטריות של הארגונים הלאומיים החברים בה, למען שיפור מצבם של הפגיעים ביותר. הפדרציה הבינלאומית, שהוקמה ב-1919, מכוונת ומתאמת את הסיוע הבינלאומי של התנועה לנפגעי אסונות טבעיים וטכנולוגיים ולפליטים, ובמצבי חירום בריאותיים. היא פועלת כנציגה הרשמית של הארגונים החברים בה בזירה הבינלאומית, מקדמת שיתוף פעולה בין ארגונים לאומיים ומחזקת את יכולתם להתכונן ביעילות לאסונות וליישם תכניות בתחום הבריאות והחברה.

Thierry Gassmann/CIFC

הסהר האדום הסודאני הינו שותף חיוני עבור הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בחלוקת סיוע לעקורים באזור דרפור שבסודאן.

תפקידים ותחומי אחריות

חוקת התנועה הבינלאומית של הצלב האדום והסהר האדום מגדירה את היחסים בין מרכיבי התנועה. תחומי האחריות של כל אחד ממרכיבי התנועה זכו להבהרה ולהרחבה נוספים בהסכם סביליה, שאומץ על ידי מועצת הנציגים ב-1997. על פי ההסכם, הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הוא הגוף המנחה את פעולות ארגוני הצלב האדום והסהר האדום הלאומיים במצבים של סכסוכים מזויינים בינלאומיים ומאבקים פנימיים, לרבות פעילויות למען עקורים.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום אחראי לוודא שארגוני צלב אדום או סהר אדום חדשים יעמדו בקריטריונים לחברות בתנועה, ושביכולתם לנהל את פעילויותיהם בהתאם לעקרונות היסוד. במידה שכן, מעניק להם הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הכרה רשמית. בשלב זה, הארגון הלאומי החדש יכול להגיש בקשה להצטרף לפדרציה הבינלאומית. בפועל, עם זאת, נבדקות בקשות במשותף על ידי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום והפדרציה הבינלאומית.

מי ומי בתנועה

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הוא הגוף המייסד של התנועה. בנוסף לביצוע פעילויות הגנה על נפגעי מלחמה וסיוע להם, הוא מופקד על קידום המשפט ההומניטרי הבינלאומי והשמירה עליו. בנוסף, הוא מופקד על כיבוד עקרונות היסוד. הוא מארגן את הישיבות הסטוטוריות של התנועה, בשיתוף עם הפדרציה הבינלאומית.

ארגוני הצלב האדום והסהר האדום הלאומיים מיישמים את עקרונות התנועה הבינלאומית של הצלב האדום והסהר האדום בעבודתם במעלה מ-180 מדינות. ארגונים לאומיים פועלים כגורמים מסייעים לרשויות הציבוריות של מדינותיהם בתחום ההומניטרי ומספקים מגוון רחב של שירותים, לרבות סיוע בעת אסונות והפעלת תכניות בתחום הבריאות והחברה. בעת מלחמה, מסייעים ארגונים לאומיים לאוכלוסייה האזרחית שנפגעה, ובמידת הצורך, תומכים בשירותים הרפואיים של הצבא.

אי משוא פנים

התנועה אינה מפלה על רקע לאום, גזע, אמונות דתיות, מעמד או דעות פוליטיות. היא חותרת להקל על סבלם של יחידים אך ורק על פי צרכיהם, ולתת עדיפות למקרי המצוקה החופים ביותר.

נייטרליות

כדי להמשיך ליהנות מן האמון של כולם, על התנועה להימנע מלנקוט עמדה בסכסוך, ועליה להתרחק ממחלוקות בעלות אופי פוליטי, גזעי, דתי או אידיאולוגי.

עצמאות

התנועה היא בלתי תלויה. הארגונים הלאומיים אמנם מהווים גורמי סיוע לשירותים ההומניטריים של ממשלותיהם וכפופים לחוקי מדינתם, אך הם חייבים לשמר תמיד את עצמאותם כדי שיוכלו לפעול בהתאם לעקרונות התנועה.

שירות בהתנדבות

מדובר בתנועה התנדבותית, למטרות הצלה וסיוע, שאינה מונעת בשום צורה שהיא על ידי שאיפה לרווחים.

אחדות

בכל מדינה נתונה, יכול להיות רק ארגון צלב אדום או סהר אדום אחד. עליו להיות פתוח לכל אזרחי המדינה ועליו לבצע את עבודתו ההומניטרית בכל שטחה.

אוניברסליות

התנועה הבינלאומית של הצלב האדום והסהר האדום, שבה נהנים כל הארגונים הלאומיים ממעמד שווה ונושאים בנטל שווה של אחריות וחובה להגיש עזרה זה לזה, היא תנועה אוניברסלית.

סמלים של הומניות

מן ההתחלה, הכירו מייסדי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בצורך בסמל יחיד, אוניברסלי וקל לזיהוי שיהיה ידוע לכל.

בעיניהם, הסמל נדרש להגן על מי שנפצעו בקרב, על אלה המגישים להם עזרה ועל כל יחידות הרפואה, לרבות אלה של האויב. הרעיון היה שדי יהיה במראה של הסמל כדי לגרום ללוחמים לנהוג באיפוק ובכבוד. הצלב האדום על רקע לבן (היפוך צבעי הדגל הלאומי השווייצרי) אומץ על ידי הוועדה הבינלאומית של 1863 (ראו עמ' 7) כסימן ההבחנה של ארגונים המטפלים בחיילים פצועים (הארגונים הלאומיים לעתיד). שנה מאוחר יותר, הוכר על ידי וועדה דיפלומטית כסימן ההבחנה של שירותי רפואה צבאיים וקיבל את הגושפנקה של המשפט ההומניטרי עם אימוץ אמנת ז'נבה של 1864. למרות זאת, ב-1876, החליטה האימפריה העות'מנית להשתמש בסהר אדום במקום הצלב האדום. כמה מדינות הלכו בעקבותיה, וב-1929 זכה גם הסהר האדום להכרה רשמית, יחד עם האריה והשמש האדומים של איראן (סמל שאינו בשימוש כיום).

הארגונים הלאומיים שכבר משתמשים בצלב האדום או בסהר האדום יכולים להמשיך בכך.

כיום, כל 186 הארגונים הלאומיים משתמשים באותו סמל שבו משתמשים שירותי הרפואה של הצבא במדינתם בשעת סכסוך, הווי אומר השימוש בסמל כאמצעי הגנה.

במהלך השנים, שקלה התנועה את האפשרות להכניס שינויים הנוגעים לשימוש בסמל, כדי להתמודד עם בעיות נקודתיות. למספר ארגונים לאומיים שביקשו להצטרף לתנועה, היה לא נוח לאמץ אף אחד מבין שני הסמלים הקיימים. מגן דוד אדום, הארגון הלאומי של ישראל, רצה להשתמש בסמלו - מגן דוד אדום - בעוד שארגונים לאומיים אחרים העדיפו להשתמש גם בצלב האדום וגם בסהר האדום. מצבים אלה אינם אפשריים על-פי כללי אמנות ז'נבה. בנוסף, בחלק מהסכסוכים, השימוש בצלב האדום או בסהר האדום עלול ליצור בעיות

עובד הצלב האדום האינדונזי סוקר את ההרס שגרם הצונאמי במחוז אצ'ה.

Thierry Gassmann/CRC

שימוש בסמל ושימוש לרעה בסמל

השימוש בסמל כאמצעי הגנה, הוא ביטוי חזותי להגנה המוענקת מכוח אמנות ז'נבה לאנשים (חברי סגל בשירותי רפואה צבאיים, מתנדבים של ארגונים לאומיים, נציגים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, וכו'), ליחידות רפואה (בתי חולים, תחנות עזרה ראשונה, וכו') ולכלי תחבורה. במקרים של שימוש לרעה בסמל כאמצעי הגנה, מתפקידו של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום להזכיר לצדדים הלוחמים את חובתם לכבד את הסמל ואת הצעדים שבהם יש לנקוט נגד אותם גורמים המנצלים אותו לרעה, מאחר שעיקר האחריות לכיבוד הסמל מוטלת על המדינות.

השימוש בסמל כאמצעי זיהוי מעיד על אדם או אובייקט כי הם קשורים לתנועה. כדי למנוע בלבול עם הסמל המשמש לצורכי הגנה, הצלב האדום, הסהר האדום והקריסטל האדום, המשמשים לצורכי זיהוי קטנים יותר בגודלם.

שימוש לרעה בסמל כאמצעי הגנה בעת מלחמה מעמיד בסכנה את כל מערכת ההגנה שנבנתה על ידי המשפט ההומניטרי.

שימוש לרעה בסמל כאמצעי זיהוי מערער את חשיבותו בעיניי הציבור ובכך מפחית מכוחו להגן בעת מלחמה.

על-פי אמנות ז'נבה, יש לכבד את ולהגן על אנשים, רכבים ובניינים המסומנים על ידי סמלי הצלב האדום, הסהר האדום והקריסטל האדום.

Unshula Meisner/CRC

Sudanese Red Crescent

המשפט ההומניטרי הבינלאומי

דיני המלחמה

המשפט ההומניטרי הבינלאומי, הידוע גם כ"דיני מלחמה", הוא מכלול הכללים המגינים, בעתות מלחמה, על אנשים שאינם משתתפים - או שחדלו להשתתף - במעשי האיבה. הוא מגביל את שיטות הלחימה ואמצעיה. תכליתו העיקרית היא להקטין סבל אנושי ואף למונעו בעת סכסוך מזוין. הכללים מחייבים לא רק את הממשלות וכוחותיהן המזוינים, אלא גם קבוצות מתנגדות חמושות וכל צד אחר לסכסוך.

שלושת הפרוטוקולים הנוספים משנת 1977 ומשנת 2005, משלימים את האמנות. מטרת הפרוטוקולים משנת 1977 היא להגביל את השימוש באליםמות ולהגן על האוכלוסייה האזרחית, על ידי חיזוק הכללים החלים על ניהול הלחימה. נכון לאוגוסט 2006, היו 166 מדינות צד לפרוטוקול הראשון ו-162 היו צד לפרוטוקול השני. הפרוטוקול השלישי קובע סמל נוסף - הקריסטל האדום.

ארבע אמנות ז'נבה משנת 1949 ושלושת הפרוטוקולים הנוספים להן משנת 1977 ומשנת 2005, הם הטקסטים המשפטיים העיקריים של המשפט ההומניטרי. טקסטים הומניטריים אחרים כוללים את פרוטוקול ז'נבה משנת 1925 האוסר על שימוש בגזים חונקים, רעילים ואחרים; אמנת 1980 בדבר כלי נשק קונבנציונליים מסוימים; ואמנת אוטווה משנת 1997 האוסרת על השימוש במוקשים נגד אדם.

על סכסוכים מזוינים בינלאומיים חלות ארבע אמנות ז'נבה משנת 1949. הן קובעות, כי יש לחוס על חיי אזרחים ואנשים שאינם נוטלים עוד חלק פעיל במעשי האיבה (פצועים, שבויים) וכי יש לנהוג בהם באופן הומני. הן מגדירות גם את התפקיד שממלא הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בהקלה

את הסבל בסכסוך מזוין - מכילה מערכת חוקים זו כללים הרבה יותר ספציפיים מאלה הקיימים באמנות של זכויות אדם, כגון כללים הנוגעים לאמצעי הלחימה ולשיטותיה. למרות היותם נפרדים, דיני זכויות אדם והמשפט ההומניטרי משלימים זה את זה.

מה ההבדל בין משפט הומניטרי בינלאומי ודיני זכויות אדם?
המשפט ההומניטרי הבינלאומי קרוב מאוד לדיני זכויות אדם, מבחינה זו שניהם עוסקים בזכותו של כל בן-אנוש לשלמותם ולכיבודם של גופו ונפשו, בלי קשר לנסיבות. ברם, בשל תכליתו של המשפט ההומניטרי - לצמצם

כיצד מגדירים סכסוך?

בסכסוך מזוין בינלאומי מעורבים הכוחות המזוינים של שתי מדינות לפחות. סכסוך מזוין שאינו בינלאומי הוא עימות בתוך שטחה של מדינה אחת, בין כוחות הצבא הסדירים לבין קבוצות חמושות מאורגנות, או בין קבוצות חמושות מאורגנות לבין עצמן.

Team Anthony Veeriv/CIC

פיתוח המשפט

מאחר ואופי הלחימה משתנה כל הזמן, יש לחקור ולפתח תחומים חדשים של המשפט ההומניטרי. החל באמנת ז'נבה הראשונה של 1864, פעל הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לשיפור ההגנה על נפגעי מלחמה על ידי אימוץ סטנדרטים משפטיים חדשים. המומחים המשפטיים שלו מארגנים מפגשים וועידות בנושאים הומניטריים ומשתתפים בהם. באמצעות שירות הייעוץ שלו בנושא המשפט ההומניטרי הבינלאומי, מעודד הוועד הבינלאומי של הצלב האדום גם מדינות לאמץ חקיקה המיישמת את המשפט ההומניטרי ברמה הלאומית. מומחים משפטיים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום במטה הראשי בז'נבה ובשטח, מעניקים סיוע טכני למדינות, למשל בנושאי חקיקה העוסקת בהעמדת פושעי מלחמה לדין ובהגנה על סמלי הצלב האדום, הסהר האדום והקריסטל האדום.

בנוסף לכך, מקדם הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מודעות לכללי המשפט ההומניטרי ולכיבודם (ראו גם "פעילות מונעת", עמ' 41).

הפעילויות המבצעיות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום משלימות את עבודתו המשפטית. מלבד העזרה שהוא מושיט לאוכלוסיות נזקקות, יכול הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, בזכות נוכחותו בשטח, לעקוב אחר כיבוד כללי המשפט ההומניטרי, לעמוד ממקור ראשון על הבעיות הניצבות בפני נפגעי סכסוכים מזוינים בחיי היומיום שלהם, וליזום פיתוח של כללים חדשים.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מחפש גם דרכים לשפר את יישום החוק. בשנת 2002 הוא השיק פרויקט לאישושו מחדש של המשפט ההומניטרי הבינלאומי ולפיתוחו. כחלק מן הפרוייקט, בוחן הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מגוון סוגיות קיימות ומתהוות הקשורות למשפט ההומניטרי הבינלאומי, ומתייעץ לגביהן גם עם גורמים חיצוניים.

על מי מגן המשפט ההומניטרי הבינלאומי?	אמנת ז'נבה הראשונה (1949) מגינה על שבויי מלחמה.	אמנת ז'נבה השלישית (1949) מגינה על אזרחים.	מחזק את ההגנה על נפגעי סכסוכים מזוינים שאינם בינלאומיים.
אמנת ז'נבה הראשונה (1949) מגינה על הפצועים והחולים מבין אנשי הכוחות המזוינים בשדה הקרב.	אמנת ז'נבה הרביעית (1949) מגינה על אזרחים.	הפרוטוקול הנוסף הראשון (1977) מחזק את ההגנה על נפגעי סכסוכים מזוינים בינלאומיים.	הפרוטוקול הנוסף השלישי (2005) קובע סמל חדש, הקריסטל האדום.
אמנת ז'נבה השנייה (1949) מגינה על הפצועים, החולים וניצולי ספינות שנטרפו מבין אנשי הכוחות המזוינים	הפרוטוקול הנוסף השני (1977)		

כאשר יש הפרות ...

אם הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מזהה הפרה של דיני המלחמה, הוא פונה באופן חסוי לרשויות האחראיות לתקרית. במקרה של הפרות חמורות, חוזרות ונשנות ומוכחות בעליל, וכאשר פניות חסויות לרשויות האחראיות לא הועילו לשיפור המצב, הוא שומר לעצמו את הזכות לנקוט עמדה פומבית על ידי גינוי ההפרה של המשפט ההומניטרי הבינלאומי האמורה, ובלבד שלדעתו מתן פומבי לדברים משרת את האינטרסים של מי שנפגעו מן ההפרות או מאוימים על ידו. צעד מעין זה הוא צעד חריג.

אין זה מתפקידו של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לחקור הפרות או להעמיד בגינתן לדין. המדינות החתומות על אמנות ז'נבה מחויבות לשלב בחקיקה הלאומית שלהן הוראות למיגור הפרות של המשפט ההומניטרי, לרבות העמדה לדין של פושעי מלחמה או הסגרתם. ניתן להעמיד עבריינים לדין בפני בתי המשפט הלאומיים של המדינות השונות או בפני בית דין בינלאומי. חוקת בית הדין הפלילי הבינלאומי של רומא משנת 1998, שנכנסה לתוקף ביולי 2002, סללה את הדרך ליצירת גוף בעל הכרה בינלאומית להעמדה לדין בגין פושעי מלחמה, של מי שמסיבה זו או אחרת חמקו מהעמדה לדין במערכת המשפט של מדינתם. תקנות סדר הדין של בית הדין מעניקות לעובדי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פטור ייחודי ממתן עדות, שכן לו ניתן היה לזמנם כעדים בהליכים שיפוטיים, היה הדבר מסכן את הנייטרליות של הארגון, ומסכן בכך את הגישה נטולת משוא הפנים כלפי הנפגעים.

שומר מחוץ לארמון הנשיאות, לימה, פר. כל חייל מחויב לכבד את מגבלות הלחימה הקבועות במשפט ההומניטרי הבינלאומי.

Boris Heger/CBC

כלי נשק - מניעת הגרוע מכל

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מאוד מעורב במאמצים הנעשים כדי להבטיח שכלי נשק הנמצאים בשימוש ובפיתוח יעמדו בכללי המשפט ההומניטרי.

הגבלות על אמצעי לחימה ושיטות לוחמה

שני היבטים של סוגיית הנשק נוגעים לפן ההומניטרי. ראשית, האם כלי נשק מסוים פוגע ללא הבחנה ולפיכך צפוי יותר לגרום לפגיעה ולמוות של אזרחים? ושנית, האם הוא גורם יותר סבל מן הדרוש לצורך השגת מטרה צבאית מסוימת? שאלות אלה עמדו במרכז מסע ההסברה הכלל-עולמי שהתקיים לפני מספר שנים לקידום האיסור על מוקשי יבשה, אשר הניב את אמנת 1997, המוכרת יותר כאמנת אוטווה, בדבר איסור שימוש, אגירה, ייצור והעברת מוקשים נגד אדם ובדבר השמדתם.

בשנת 2000, בעקבות הסכסוך בקוסובו, קרא הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לגיבוש הסכם בינלאומי חדש בדבר שיירי מלחמה נפיצים אחרים. העניין זכה עד מהרה לתמיכתם של ארגונים לא-ממשלתיים

וממשלות רבות. לאחר שיחות רשמיות בין מדינות שהן צד לאמנה משנת 1980 בדבר כלי נשק קונבנציונליים מסוימים, גובש הסכם בינלאומי הדורש מצדדים לסכסוך מזוין לנקוט במספר צעדים ספציפיים, כדי להפחית את הסכנות הטמונות בשיירי מלחמה נפיצים אחרים. האמנה החדשה - הפרוטוקול החמישי בדבר שיירי מלחמה נפיצים - היא כלי חיוני במסגרת המאמצים לצמצם את היקף המוות, הפגיעה והסבל של אזרחים כתוצאה מלוחמה מודרנית. יחד עם זאת, נדרשת עבודה נוספת כדי להגביר את המודעות לפרוטוקול וכדי להבטיח כי יאושרר ויישם בהיקף נרחב על ידי ממשלות וכוחות מזוינים.

הפצתם הבלתי מוסתת של אמצעי לחימה וזמינותם, מלבים סכסוכים מזוינים ומסכנים את האוכלוסייה האזרחית.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מתעניין גם בכלי נשק הנמצאים בשלבי פיתוח, ושהשפעותיהם טרם נצפו במלחמה. בשנות התשעים של המאה ה-20 התנהל מסע הסברה קצר אך אינטנסיבי לאיסור השימוש בנשק לייזר מעורר, והמטרה הושגה ב-1995. לא פחות מדאיגים הם הקולות הנשמעים מתוך הקהילה המדעית, המזהירים מפני שימוש לרעה בפריצות הדרך הנוכחיות בתחומים של מדעי החיים והביוטכנולוגיה. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום למד שקידמה מסוג זה, האמורה להועיל לאנושות, עלולה להיות מנוצלת לרעה לצורך ייצור כלי נשק ביולוגיים או כימיים. כתוצאה מכך, יצא הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ב-2002 בפנייה פומבית נדירה לממשלות, לגופים צבאיים ולקהילה המדעית, והזכיר לגורמים אלה את חובותיהם המשפטיות והמוסריות לעשות כל שביכולתם למניעת הרעלה והפצה מכוונת של מחלות מדבקות כאמצעי לוחמה.

זמינות בלתי מבוקרת של כלי נשק
עוד דאגה הולכת וגוברת בחוגים ההומניטריים היא ההתפשטות הבלתי מבוקרת של כלי נשק צבאיים קטנים. ברוב הסכסוכים שהתקיימו בעשור האחרון, מוות ופציעות נגרמו פחות מכלי נשק קונבנציונליים גדולים כמו טילים, טנקים, מטוסים ואניות מלחמה, ויותר מאמצעי לחימה קטנים ומנשק קל. כל אחד יכול להפעיל אותם, אפילו ילדים, מאחר שהם קלים ונוחים לנשיאה, קלים לתפעול ומצריכים הכשרה מועטה או אפסית. להבדיל ממערכות נשק גדולות, יש במישור הבינלאומי נורמות מקובלות מעטות באשר לכלי הנשק הקטנים. לעתים קרובות ממשיכה האלימות המזוינת גם עם תום הלחימה, עקב הגישה הנוחה לכלי נשק. במצבים מסוימים של סכסוך או לאחריו, קל וזול יותר להשיג רובי סער עם מהירות אש גבוהה מאשר מזוין.

קיימת עדות מוצקה המצביעה על כך שהזמינות רחבת היקף לכלי נשק צבאיים פוגעת בהגשת סיוע לנפגעי מלחמה ובכיבוד המשפט ההומניטרי, אשר מבקש להגן עליהם. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום תרם ממומחיותו לדיון הבינלאומי המתרחב בבעיה, כשהוא מדגיש את המחיר שמשלמים אזרחים על זרימה חופשית של כלי נשק ותחמושת, וקרא לממשלות העומדות בפני החלטה על העברת כלי נשק להביא בחשבון באיזו מידה הצד המקבל אותם צפוי לכבד את המשפט ההומניטרי.

Teun Anthony Vooren/CIC

הגנה בעתות מלחמה

במסגרת הפעילויות להגנה על אנשים במצבים של סכסוך מזוין או אלימות, תפקיד הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הוא להבטיח כיבוד מלא של המשפט ההומניטרי הבינלאומי, כלשונו וברוחו. מטרותיו:

- לצמצם את הסכנות שאנשים אלה חשופים להן;
- למנוע את היחס האכזרי כלפיהם ואף לשים לו קץ;
- להסב תשומת-לב לזכויותיהם ולאפשר לקולם להישמע;
- להגיש להם סיוע.

בה בעת, יוזם הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פעולות כדי להיענות לצרכים הדחופים ביותר, בעיקר על ידי:

- חלוקת פריטי סיוע להקלת מצוקה;

- פינוי ו/או העברה של אנשים הנמצאים בסכנה;

- חידוש ושימור קשרי משפחה, ואיתור נעדרים.

כמו כן, כשמדובר במתקני מעצר, מבצע הוועד הבינלאומי של הצלב האדום תכניות לטווח ארוך יותר, המשלבות שיתוף פעולה טכני וחומרי עם רשויות המעצר.

אסטרטגיה מגוונת הצעד הרשמי הראשון בו נוקט הוועד הבינלאומי של הצלב האדום עם פרוץ סכסוך הוא להזכיר לרשויות את האחריות והחובות שלהן כלפי האוכלוסייה האזרחית, כלפי שבויים וכלפי לוחמים פצועים וחולים. לאחר ביצוע סקרים בלתי תלויים, מציע הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לרשויות המלצות לצעדים מוחשיים - הן צעדי מנוע והן צעדים מתקנים - לשיפור המצב.

לשם כך, דואג הוועד הבינלאומי של הצלב האדום להישאר קרוב לנפגעי הסכסוך והאלימות, ולקיים דו-שיח המבוסס על אמון, הן עם רשויות המדינה והן עם רשויות שאינן של המדינה.

Jessica Barry/ICRC

צוות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ושל הצלב האדום הסרי לנקי רושמיים בקשות לאיתור אנשים שנעלמו בזמן הצונמי בדצמבר 2004.

Marko Koker/Federation

הגנה על אזרחים

אזרחים חווים לעיתים סבל רב בסכסוכים בני-זמננו, ומשמשים לא אחת מטרות ישירות. מעשי טבח, לקיחת בני ערובה, אלימות מינית, הטרדות, גירוש, העברת אוכלוסיה בכפייה, ביזה, וכן שלילה מכוונת של גישה למים, למזון ולשירותי בריאות, הם כמה מן המעשים הזורעים טרור וסבל בקרב אזרחים.

המשפט ההומניטרי מושתת על העיקרון של חסינות האוכלוסייה האזרחית. בכל הנסיבות חל איסור להתקיף אנשים שאינם נוטלים- או שחדלו מליטול- חלק במעשי איבה; חובה לחוס על חייהם ולהגן עליהם. אמנת ז'נבה הרביעית משנת 1949 והפרוטוקול הנוסף הראשון משנת 1977 מכילים הוראות ספציפיות המגינות על אזרחים ועל רכוש אזרחי בסכסוכים מזוינים בינלאומיים. בסכסוכים מזוינים שאינם בינלאומיים, זכותה של האוכלוסייה האזרחית ליהנות מהגנה מכוח סעיף 3 המשותף לארבע אמנות ז'נבה.

הגנה היא עמוד התווך של פעילויות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום. היא עומדת בבסיס המנדט שלו ובבסיס המשפט ההומניטרי הבינלאומי. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מקיים נוכחות רציפה באזורים בהם אזרחים נמצאים בסיכון גבוה במיוחד. נציגיו מקיימים דו-שיח סדיר עם כל נושאי הנשק, בין אם הם משתייכים לכוחות המזוינים, לקבוצות מורדים, לכוחות משטרה, לכוחות פרה-צבאיים או לקבוצות אחרות המשתתפות בלחימה.

בצי'ניה, מחלק הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מזרנים ומצרכי משק בית לעקורים, שנאלצו להותיר מאחור את כל חפציהם האישיים.

הודעות צלב אדום הן חבל הצלה עבור בני משפחה שאיבדו קשר עם משפחותיהם כתוצאה מסכסוך מזוין.

עקורים בעקבות סכסוך

סכסוך מזוין מלווה לעתים קרובות בהיעקרות אזרחים רבים מבתיהם, הן אל מעבר לגבולות בינלאומיים והן בתוך גבולות המדינות המעורבות בסכסוך. ברוב המקרים נאלצים אזרחים אלה להותיר מאחוריהם כמעט את כל רכושם. הם נאלצים לעבור מרחקים ארוכים, לא פעם ברגל, כדי לחפש מחסה מן הלחימה. משפחות מתפזרות, ילדים מאבדים קשר עם הוריהם במערבולת המנוסה, וקרובי משפחה קשישים, החלשים מכדי לצאת למסע מפרך, נותרים לגורלם מאחור. פליטים ועקורים במדינות מאבדים את מקור פרנסתם ואת היכולת להתפרנס באופן עצמאי. הישרדותם תלויה, אפוא, לפחות בשלב הראשון, ברצון הטוב של מארחיהם ובסוכנויות הומניטריות.

כאשר אנשים נעקרים בתוך גבולות מדינתם כתוצאה מסכסוך מזוין, הם מהווים חלק מן האוכלוסייה האזרחית שנפגעה. בתור שכאלה, הם מוגנים מכוח המשפט ההומניטרי ונהנים מהגנת הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ומתכניות הסיוע שלו.

מי שברחו אל מעבר לגבולות בינלאומיים נחשבים לפליטים, ונהנים מהגנה ומסיוע של משרד הנציב העליון של האו"ם לענייני פליטים (UNHCR). במקרים כאלה, פועל הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ברמה משנית בלבד ובמיוחד במקרים בהם הפליטים מוגנים מכוח המשפט ההומניטרי, או כאשר נוכחותו נדרשת כמתווך נייטרלי ובלתי תלוי (במהלך התקפות על מחנות פליטים, למשל). הוא מציע גם שירותי הודעות צלב אדום כדי לאפשר לפליטים לחדש את הקשר עם בני משפחה מהם נותקו כתוצאה מן הסכסוך (ראו "חידוש קשרי משפחה", עמ' 28).

Boris Heger/ICRC

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום רושם ילדים שהופרדו מהוריהם עקב הסכסוך המזויין ומחפש אחר קרובי משפחתם כדי לחדש את הקשר ביניהם. היכן שאפשר, מאוחדים הילדים עם משפחותיהם. אם הילדים קטנים מידי או מצויים בטראומה ואינם יכולים למסור פרטים על זהותם, הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מצלם אותם ומפיץ את תמונתם הפצה רחבה או מציג אותה לכלל הציבור בתקווה שקרוביהם יזהו אותם.

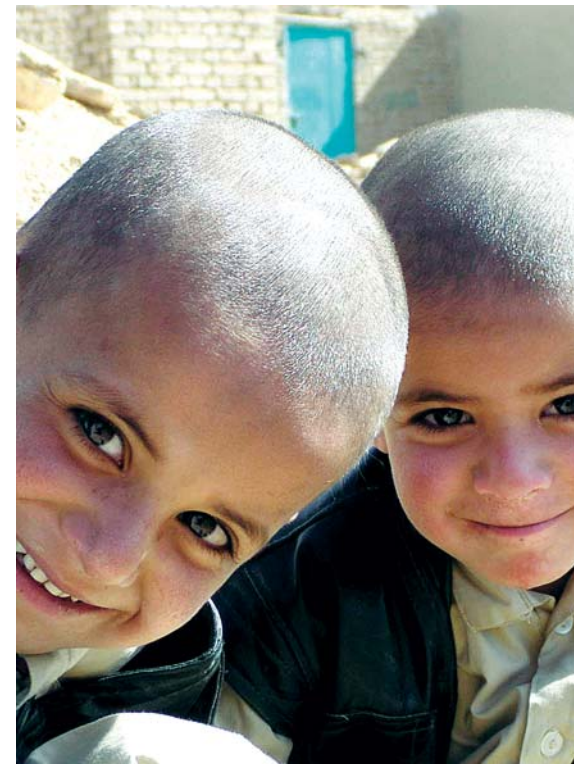
הוועד הבינלאומי של הצלב האדום נותן לילדים, כמו גם לאזרחים אחרים, מזון וסיוע חומרי נוסף, הן במצבי חירום והן לטווח הרחוק. הארגון גם משפר את גישתם למים בריאים ולטיפול רפואי.

אמנות זינבה והפרוטוקולים הנוספים להן שמים דגש על הגנה לילדים, הן באמצעות סעיפים המגינים על האוכלוסייה האזרחית ככלל והן באמצעות סעיפים המתמקדים בילדים. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מעורב בדיונים בדבר אמנות אחרות שיעניקו הגנה דומה, במיוחד האמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989 והפרוטוקול האופציונלי לה משנת 2000 בדבר מעורבותם של ילדים בסכסוך מזויין, וחוקת בית המשפט הבינלאומי הפלילי ברומא משנת 1998, סעיף 8 המחשיב כפשע מלחמה גיוס ילדים מתחת לגיל 15 או את השימוש בהם להשתתפות פעילה בסכסוך.

ילדים בקאבול גדלים בקרב הריסות המלחמה.

ילדים ומלחמה

למרות שהוועד הבינלאומי של הצלב האדום פועל ללא משוא פנים כדי לסייע לנפגעי מלחמות וסכסוכים פנימיים על-פי צרכיהם, הרי שלילדים יש צרכים השונים באופן משמעותי מאלה של נשים, גברים וקשישים. לעיתים קרובות מידי ילדים הינם עדים חסרי אונים לזוועות שבוצעו בהוריהם או בקרובי משפחה אחרים. הם נהרגים, סובלים מהתעללות, מגוייסיים ללחימה, נאסרים ומופרדים ממשפחותיהם. גם אלה המצליחים להימלט אינם בטוחים לגבי עתידם ועתיד האהובים עליהם בהיותם מנותקים מהסביבה המוכרת להם. לעיתים הם נאלצים לברוח ונותרים להסתדר לבדם, מחוסרי זהות.

Jessica Barry/CRC

פשע הנוגע באופן ספציפי יותר - גם אם אינו בלעדי - לנשים ולילדות הוא אלימות מינית. משחר ימי המלחמות, נעשה שימוש באונס ובסוגים אחרים של אלימות מינית כאמצעי לחימה, במטרה להשפיל ולהכניע את האויב. הפרות כגון אונס, זנות בכפייה, שעבוד מיני ועיבור בכפייה או הפסקת הריון בכפייה, מהוות התקפות נטעבות נגד חייו של הפרט ונגד שלמותו הגופנית והנפשית, ומוכרות ככאלה במסגרת המשפט ההומניטרי.

הצגת נשים כנפגעות בלבד, כפי שקורה תדיר, אינה משקפת את המציאות. נשים בכל רחבי העולם מפגינות לא רק עמידות יוצאת דופן, אלא גם יכולת להפעיל את תושייתן ואת כישורי ההתמודדות שלהן במסגרת התפקידים היומייים שהן ממלאות כראשי משקי בית, מפרנסות ומטפלות בתוך המשפחות והקהילות שלהן. יכולת זו עוזרת לשמר ולבנות מחדש קהילות ששוסעו בעקבות סכסוך.

נשים אף נוטלות חלק פעיל במלחמות, בין אם בלחימה ישירה כחלק מכוח צבאי או במתן תמיכה לגברים הנלחמים בצד שלהן של המתרס. כלוחמות שנשבו על ידי האויב, נשים זכאיות להגנה הזזה לזו של גברים על פי המשפט ההומניטרי. המשפט מכיר בצורך של נשים בהגנה מיוחדת בהתאם לצורכיהן הספציפיים.

בעיני הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, הפרות של המשפט ההומניטרי הן הגורמות לעתים קרובות לעקירה מלכתחילה. לפיכך, בנוסף לעבודה בשטח למען פליטים ועקורים, שואף הוועד הבינלאומי של הצלב האדום להרחיב ולקדם את כיבוד המשפט ההומניטרי במטרה למנוע עקירה (ראו פעילות מונעת, עמ' 41).

נשים ומלחמה

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מסייע לנשים נפגעות סכסוכים, כחלק מהמנדט הרחב יותר שלו להגן על כל נפגעי המלחמה ולסייע להם. אך מכיוון שלנשים צרכים ייחודיים בכל הנוגע להגנה, בריאות וסיוע, מתמקד הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, בכל פעילויותיו, בהבטחת מתן טיפול נאות לצרכים אלה. הארגון התחייב רשמית לשים דגש על ההגנה שיש להעניק לנשים ולילדות, ולהפיץ בקרב נושאי נשק את המודעות לכך שאלימות מינית, על כל צורותיה, אסורה על פי המשפט ההומניטרי, וכי יש לפעול בתוקף למניעתה.

נשים וילדות חוות סכסוכים מזוינים בעיקר כאזרחיות ולכן חשופות לעתים קרובות למעשי אלימות, ובכלל זה:

- מוות ופציעה כתוצאה מהתקפות צבאיות הנערכות ללא הבחנה וכתוצאה מריבוי מוקשים;

- העדר אמצעי מחיה ובריאות בסיסיים;

- הגבלות על האמצעים העומדים לרשותן כדי לקיים את עצמן ואת משפחותיהן.

היעלמויות, לקיחת בני-ערובה, עינויים, כליאה, גיוס בכפייה לכוחות המזוינים, עקירה - כל אלה קורים לנשים ולילדות, כפי שהם קורים לגברים ולילדים.

הגנה על עצורים

בסכסוכים מזוינים בינלאומיים, מכירות אמנות זינבה בזכות של נציגי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לבקר שבויי מלחמה ואזרחים כלואים. מניעתם מביצוע תפקידם היא בגדר הפרה של המשפט ההומניטרי.

בסכסוכים מזוינים שאינם בינלאומיים ובמצבים של אלימות פנים-ארצית, סעיף 3 המשותף לארבע אמנות זינבה ולחוקי התנועה הבינלאומית מסמך את הוועד הבינלאומי של הצלב האדום להציע שירות ביקור עצורים, וממשלות רבות מקבלות את הצעתו.

בסכסוכים מזוינים שאינם בינלאומיים ובמצבים של אלימות פנים-ארצית, סעיף 3 המשותף לארבע אמנות זינבה ולחוקי התנועה הבינלאומית מסמך את הוועד הבינלאומי של הצלב האדום להציע שירות ביקור עצורים, וממשלות רבות מקבלות את הצעתו.

שלילת חופש: פגיעות חמורה

אנשים שחירותם נשללה הם ממילא פגיעים מול רשויות המעצר ובתוך סביבת הכלא. פגיעות זאת מחריפה בעתות סכסוך ואלימות שאינם בינלאומיים, כאשר שימוש מופרז ובלתי חוקי בכוח הינו שכוח.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פועל כדי:

- למנוע או לשים קץ להיעלמויות ולהוצאות להורג ללא משפט, לעינויים ולהתעללות;

- לחדש קשרי משפחה שנתקו;

- לשפר תנאי מעצר במקרי הצורך ובהתאם לחוק החל.

הארגון עושה זאת על ידי ביקור במתקני

תנאים לביקורי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום

לפני שהוא מתחיל לבקר במתקני מעצר, מגיש הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לרשויות מכלול תנאים סטנדרטיים לביקור. יש לאפשר לנציגים:

- לראות את כל העצורים שיש לוועד הבינלאומי של הצלב האדום מנדט לבקרם, ולאפשר גישה לכל המקומות שבהם הם מוחזקים;

- לשוחח עם עצורים לפי בחירת הנציגים ללא נוכחות עדים;

- לערוך, במהלך הביקורים, רשימות של עצורים שיש לוועד הבינלאומי של הצלב האדום מנדט לבקרם, או לקבל מהרשויות רשימות כאלה, אותן רשאים הנציגים לאמת ובמידת הצורך להשלים;

- לחזור ולבקר עצורים לפי בחירת הנציגים בכל תדירות, לפי ראות עיניהם;

- לחדש קשרים משפחתיים;

- לספק סיוע חומרי ורפואי דחוף, על פי הצורך.

כלא אנאיאנסי, קיבדו, קולומביה. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מראיין את כל העצורים שיש לו מנדט לבקרם במתקני מעצר שונים, על מנת לבדוק את תנאי המעצר שלהם ואת היחס כלפיהם.

חידוש קשרי משפחה

סוכנות האיתור המרכזית של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פועלת לחידוש קשרים משפחתיים בכל מצב של סכסוך מזוין או עימותים אלימים פנימיים. מדי שנה נפתחים מאות אלפי תיקים חדשים של אנשים שקרוביהם מחפשים אחריהם, בין אם מדובר בעקורים, בפליטים, בעצורים או בנעדרים. אלה שאותרו יכולים לשלוח ולקבל הודעות צלב אדום ו/או יוצרים קשר ביניהם לבין משפחותיהם, הודות לרשת הכלל-עולמית הנתמכת על ידי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, המורכבת מ-186 ארגוני צלב אדום וסוהר אדום לאומיים.

קשר אל העולם שבחוץ

בסכסוכים מזוינים בינלאומיים, ממלאת סוכנות האיתור המרכזית של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום את התפקיד שנקבע לה על פי המשפט ההומניטרי, דהיינו לאסוף, לעבד ולהעביר מידע על אנשים המוגנים מכוח המשפט ההומניטרי, במיוחד שבויי מלחמה ואזרחים כלואים.

עבור עצורים ומשפחותיהם, יש חשיבות אדירה לקבלת חדשות מיקיריהם. במגוון רחב של מקומות, העניק הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לשבויי מלחמה, לאזרחים כלואים, לעצורים ביטחוניים ולעתים אף לעצורים רגילים, אפשרות ליצור קשר עם קרובי המשפחה שלהם.

קנטה, קוקאהואסי, פרו. בחסות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, מתאחדת אוויה עם אחיה לאחר 23 שנים, שבהן אולץ להתגייס למורדים ולאחר מכן הוחזק על ידי הצבא.

משפחות שהופרדו

שימור היחידה המשפחתית היא זכות אוניברסלית המובטחת על פי חוק. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום עושה כמיטב יכולתו כדי לאחד מחדש אנשים שהופרדו בעקבות סכסוך, וזאת על ידי איתורם וחידוש הקשר בינם לבין משפחותיהם. תשומת לב מיוחדת ניתנת לקבוצות פגיעות במיוחד, כגון ילדים שהופרדו מהוריהם או אנשים מבוגרים.

לפעמים, תעודת מעבר המונפקת על ידי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום היא האמצעי היחיד העומד לרשות אדם נזקק ללא מסמכי זיהוי, כדי לחבור אל משפחתו שהתיישבה בארץ שלישית או כדי לשוב לארץ המוצא שלו. המספר ההולך וגדל של פליטים ומבקשי מקלט מביא לכך שהוועד הבינלאומי של הצלב האדום נקרא לעתים יותר ויותר תכופות להנפיק תעודות מעבר לאנשים שקיבלו אישור להתיישב במדינה מארחת.

נעדרים: הזכות לדעת

גם לאחר סיומו של הסכסוך המזוין, מוסיפות משפחות הנעדרים להיות רדופות על ידי הגורל הבלתי ידוע של יקיריהן. האם עודם בחיים? האם נפצעו או נשבו? המשפט ההומניטרי מחייב את כל הצדדים לסכסוך לספק תשובות לשאלות אלה, ומכיר בזכותן של המשפחות לדעת מה עלה בגורל יקיריהן. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מסייע בתהליך זה, על ידי איסוף מידע על נעדרים או על ידי הסדרת מנגנונים יחד עם הרשויות, במטרה לשפוך אור על גורלם או על מקום הימצאם של נעדרים וליידע את משפחותיהם.

בסוף 2001 השיק הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פרויקט בנושא הנעדרים ("The Missing"), שנועד להגביר את המודעות בקרב ממשלות, צבאות, וארגונים בינלאומיים ולאומיים לטרגדיה של אנשים הנעדרים כתוצאה מסכסוך מזוין או עימותים אלימים פנימיים, ולייסורים העוברים על משפחותיהם. תהליך התייעצות, הנסמך על ידע של מומחים מכל העולם, הגיע לשיאו בוועידה בינלאומית בנושא נעדרים ומשפחותיהם, שנערכה על ידי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בלימה, פרו בפברואר 2003. הוועידה כינסה 350 משתתפים מ-86 מדינות, והמלצותיה מהוות בסיס איתן לעבודה עתידית בנושא זה. המטרה הסופית היא להבטיח שעל הרשויות והמנהיגים האחראיים לפתרון בעיית הנעדרים, תחול המחויבות למתן דין וחשבון, להגברת הסיוע למשפחות ולמניעת היעלמויות נוספות.

לוועד הבינלאומי של הצלב האדום מחויבות עמוקה לפרוייקט "הנעדרים". כל משלחות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הנוגעות בדבר מיישמות בשטח בימים אלה קווים מנחים לפעולה בנושא הנעדרים.

מחוז ברקו, בוסניה-הרצגובינה. למעלה מ-13 שנים מאז נעלם בעת סכסוך מזוין, משפחתו של בחור צעיר זה עדיין לא יודעת האם הוא חי או מת.

סיוע לנפגעי סכסוכים

מצבי חירום הומניטריים מודרניים מתאפיינים בהתפרצויות של אלימות קיצונית המכוונת לעתים קרובות נגד אזרחים. לעיתים קרובות הן מתרחשות במקביל למשברים אחרים כגון רעב, מגיפות וטלטלות כלכליות, או גורמות להם בעקיפין. ההשפעות המצטברות עלולות להעמיד את האוכלוסייה האזרחית בסכנה חמורה - כאשר מנגנוני ההתמודדות שלה נמתחים עד הקצה והיא נואשת לסיוע.

לפיכך, המטרה הראשונה של הסיוע הניתן על ידי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום היא להגן על חיי הנפגעים ועל בריאותם, להקל על מצוקתם ולהבטיח שהשלכות הסכסוך - מחלות, פציעות, רעב או חשיפה לאיתני הטבע - לא יסכנו את עתידם. למרות שסיוע חירום מציל חיים וממתן את ההשפעות החמורות יותר של הסכסוך, מנסה הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לזכור את המטרה הסופית, והיא שיקום יכולתם של האנשים לספק את צורכיהם בעצמם.

סיוע ניתן במגוון צורות, בהתאם לאזור ולאופי המשבר. הוא עשוי לכלול אספקת מזון ו/או שירותי רפואה, אך נועד בדרך כלל לחזק את יכולת הקהילה לספק שירותים חיוניים לטווח ארוך. לפיכך יכול, למשל, בנייה או תיקון של מערכות אספקת מים או מתקנים רפואיים והכשרת אנשי צוות לשירותי עזרה ראשונה, מנתחים וטכנאי גפיים תותבות.

Carina Appel/ICRC

חברון, הגדה המערבית. תבילות המכילות אוכל ומצרכים בסיסיים מאפשרות למשפחות מעוטות יכולת לשרוד זמני לחימה ממושכים.

Thierry Gassmann/ICRC

ביטחון כלכלי

ביטחון כלכלי פירושו יכולתו של משק בית לספק את צרכיו בעצמו ולדאוג בעצמו לצרכיו הכלכליים הבסיסיים. בעתות סכסוך או משבר, שבהם שכיחים עקירה, גניבות, ביזה, והרס רכוש ותשתיות, ייתכן שמשקי בית לא יוכלו עוד לספק את צורכיהם, ולפיכך ייעשו תלויים בעזרה חיצונית.

תמיכה כלכלית: הגנה על אמצעי הייצור החיוניים של הנפגעים, על מנת שיוכלו לנהל את משק הבית שלהם באופן עצמאי, עד כמה שניתן;

בגישתו להענקת סיוע על רקע סכסוך מזויין, מתמקד הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בדינמיקה של כלכלת משק הבית, ומתייחס הן לאמצעי הייצור הדרושים לכיסוי כל הצרכים הכלכליים הבסיסיים של משק הבית והן לאספקת המשאבים הדרושים כדי לעמוד בצרכים אלה. למרות שצרכים מסוימים חשובים יותר מאחרים - למשל, מזון ומים - לעתים קרובות שוכחים, כי במצבי משבר בני אדם זקוקים ליותר מאוכל כדי להתקיים. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מביא אפוא בחשבון את כל צרכיו הכלכליים הבסיסיים של משק הבית, כגון דיור, הלבשה, כלי בישול ודלק.

שיקום כלכלי: תמיכה בנפגעי סכסוך על יד שיקום אמצעי הייצור שלהם, ובמידת האפשר - בהשבת עצמאותם הכלכלית.

גומא, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו. סדנאות תפירה הן רק דרך אחת לסייע לאנשים ללא אמצעי פרנסה לקיים את עצמם באופן עצמאי.

Boris Heger/ICRC

שיירה של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מביאה עמה מצרכים חיוניים לאנשי אציה הסובלים מהשלכות כפולות של סכסוך ושל אסון טבע.

Thierry Gassmann/ICRC

בסכסוכים מסוימים, עלול כל צד להשתמש בטקטיקות בלתי חוקיות, כגון חסימות גישה למקורות מזון ולסחורות חיוניות אחרות, שיבוש אספקת המים, והשמדה מכוונת של תוצרת חקלאית ותשתיות. במקרים כאלה, לפני הגשת סיוע, מנסה הוועד הבינלאומי של הצלב האדום למנוע את ההפרות, או לשים להן קץ על ידי הסבת תשומת לבם של הצדדים לנושאים הנתונים לאחריותם על פי המשפט ההומניטרי.

לפני התחלת תכנית סיוע כלשהי, מעריך הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בקפידה מהם צרכיה של כל קבוצה בסביבת המחיה שלה, על-מנת שהסיוע יתאם לצרכים. בנוסף לכך, מבטיח הוועד הבינלאומי של הצלב האדום שהאספקה תחולק בהתאם לעקרונות של הומניות, אי משוא פנים ונייטרליות (ראו עמ' 11).

בחתיירתו המתמדת לשפר את פעילותו, עוקב הוועד הבינלאומי של הצלב האדום אחר כל תכנית מתחילתה ועד סופה, מתאים אותה להתפתחויות במצב, ובסיומה - מפיק את הלקחים ומעריך כיצד להשתפר בפעם הבאה. מדיניות הבחינה מחדש של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מיושמת בכל תחום מתחומי פעילותו, כדי שיוכל להגיב בצורה מיטבית לצרכים השונים של נפגעי סכסוכים.

בלימת מגמת ההדרדרות...

סוף דבר

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום נכנס לפעולה עם זיהויים המוקדם של סימני משבר, על ידי מתן תזכורת לרשויות בדבר ההגנה שיש להעניק לאזרחים על פי המשפט ההומניטרי, לרבות החובה לכבד את גופם ורכושם. אם האוכלוסייה סובלת מבעיות כלכליות ואמצעי הייצור שלה לוקים בחסר או צפויים להיות בלתי מספיקים, הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מתערב על ידי מתן **תמיכה כלכלית**.

הדבר עשוי לכלול חלוקת מזון לתמיכה במשק הבית, סיוע לצורך גיוון והגברת הייצור, או הגנה על חיות משק באמצעות שירותים וטרינריים. כל עוד הדבר מתאפשר, מוענקת קדימות **לתמיכה כלכלית**. עם זאת, לעתים קרובות, חיוניים גם סוגים אחרים של סיוע, מאחר שהוועד הבינלאומי של הצלב האדום חסר אוניס בכל הנוגע למניעת תהליך ההתרוששות והצטמצמות ההון הנגרמים כתוצאה מסכסוך. כאשר זה קורה, נותן הוועד הבינלאומי של הצלב האדום **סיוע לשם הישרדות**, על ידי אספקת מוצרים חיוניים שלא ניתן יותר להשיגם, תוך שימוש באמצעי הייצור של הנפגעים עצמם.

... והפיכתה למגמת צמיחה

כאשר מתחיל שיפור במצב, זקוקה האוכלוסייה לסיוע כדי להתאושש ולזכות מחדש ביכולתה לקיים את עצמה, כך שניתן יהיה לבטל בהדרגה את פעולות הסיוע החיוניות להישרדות. תכניות **שיקום כלכלי** של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מיועדות לשקם ולחזק אמצעי ייצור באמצעות מגוון פעילויות, לרבות חלוקת זרעים, כלים חקלאיים וציוד דייג, אספקת שירותי רפואה וטרינרית או שיקום מערכות השקיה. כל זאת כדי לעזור לאוכלוסיות מקומיות ועקורות לספק לעצמן את צורכיהן.

Boris Heger/ICRC

מחוז דריאן, פנמה. חלוקת זרעים וכלים חקלאיים מאפשרת לפליטים לספק לעצמם את צרכיהם הבסיסיים לטווח ארוך.

מים וסביבת מחיה

תכניות המים וסביבת המחיה של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מיועדות:

- להבטיח שלפגעי סכסוכים מזוינים יהיו מים לשתיה ולשימושים ביתיים;

- להגן על האוכלוסייה מפני סכנות סביבתיות הנגרמות כתוצאה מקריסת מערכות מים ותשתיות בסביבות מחיה.

גם בעתות שלום, מתקשים מיליוני אנשים בכל רחבי העולם להשיג גישה למי שתייה נקיים, דיור נאות ותנאי תברואה סבירים. הבעיה מחריפה בזמן מלחמה, כאשר הרס תשתיות ועקירה בקנה-מידה המוני עלולים לחשוף מיליונים רבים נוספים למוות ולמחלות. בלהט קרב, ייתכנו ניסיונות מכוונים לפגוע במקורות מים; אנשים עלולים להיאלץ לעזוב את בתיהם ולחפש מים בסביבות עוינות, או שתשתית המים עלולה להיפגע בלחימה.

על מנת לספק גישה למים, לשפר את המצב התברואתי ולהגן על הסביבה, מבצע הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מגוון פעילויות:

- משקם מפעלי טיפול במים, רשתות אספקת מים או מערכות אספקת מים באמצעות כוח כבידה המחוברות לתחנות שאיבה;

- בונה בארות, רותם מקורות מים ומערכות ניקוז לצרכים שונים ומגן עליהם, בונה מיכלים לאגירת מים;

- מטהר מי שתייה ודואג לאספקתם; עלייה דרמטית במחלות שמקורן במים והקשורות למים, כגון מחלות שלשול, טיפוס המעיים וכולרה, היא הסימן המיידי

הרר המזרחית, אתיופיה. נקודת מים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מספקת מים נקיים לשתיה ולצרכי משק בית.

סביבת מחיה הוא מונח המציין לא רק את גבולות הבית, אלא גם את יחסיו עם הסביבה הרחבה יותר ועם האנשים הגרים בה.

בבדד, עיראק. ילד בן 12 שנפצע קשה מנוחם על ידי דודתו לאחר שאר משפחתו נהרגה בהפצצה.

Benoit Schaeffer/CRIC

שירותי בריאות

מטרת תכניות הבריאות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום היא להבטיח את גישתם של נפגעי סכסוכים לשירותי רפואה חיוניים - הן מניעתיים והן טיפוליים - בסטנדרט המקובל בכל העולם.

- מקים ומשקם בתי-שימוש ומערכות טיפול בשפכים; אוסף ומטפל בפסולת, לרבות פסולת של בתי-חולים;

- משפץ ובונה מחדש מתקני בריאות ובתי-ספר;

- מבצע עבודות תשתית במתקני כליאה על מנת לספק לכלואים את צרכי המים המינימליים ולהבטיח תנאי תברואה ומחיה סבירים;

- מקים ומארגן מחנות עקורים;

- מקים תכניות לבקרת מחלות ולמניעת התפשטותן, מגן על מצרכי מזון, מטהר מרחבי מחיה, מפחית צריכת אנרגיה, משתמש במקורות אנרגיה חלופיים.

כתוצאה ישירה מסכסוך, עלולים אנשים להיהרג, להיפצע או להיעקר מביתם; מבנים רפואיים עלולים להיחרס וקווי אספקה להשתבש. בשיא הסכסוך, עלול מספר האנשים שנפצעים, נדבקים במחלות זיהומיות או סובלים מתת-תזונה להגיע לממדים אדירים, אף מעבר ליכולותיהם של שירותי בריאות מקומיים. בה בעת, כתוצאה עקיפה מסכסוך, עלולים הרס תשתיות בריאות, מחסור בסגל רפואי מוסמך והעדר אספקה רפואית לגרום לכך שהבעיות הרפואיות הנפוצות יותר לא תופלנה וששירותי בריאות בסיסיים, כגון טיפול קדם-לידתי, תכניות חיסון וניתוחים יזומים, ייזנחו. אי לכך, דרוש אמנם סיוע מהיר כדי לדאוג לצרכים הדחופים ביותר, אך תמיכה במערכת הבריאות הקיימת היא חיונית לשם הבטחת שיקומם או המשך קיומם של שירותי הבריאות הרגילים.

Leigh Daynes/British Red Cross

ילדים מחוסנים נגד פוליו במחנה לעקורים בדפפור, סודאן. במהלך סכסוך משובשות תוכניות חיסון רגילות, ומותירות את האוכלוסייה פגיעה למחלות מידבקת.

כל מערך השירותים הרפואיים

פעילויותיו של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בתחום הבריאות נעות החל מבנייה מחדש או שיקום של מבנים ועד תמיכה בניהול, הכשרת אנשים בתחומי הרפואה, מעקב אפידימיולוגי, המרצת שירותי חיסון, אספקת תרופות וציוד רפואי חיוניים, והשאלת צוותי ניתוח/רפואה המוצבים בשליחות בחו"ל. כמשקל נגד לשיבושם של שירותי בריאות ראשוניים כתוצאה מסכסוך, מעמיד הוועד הבינלאומי של הצלב האדום סיוע ישיר למרכזי בריאות קיימים ובתי חולים מחוזיים, במידת האפשר בהשתתפות פעילה של הקהילות הנוגעות בדבר. במקרים בהם מחסור חמור במזון או אפילו רעב קנו להם אחיזה, מוקמים מרכזי הזנה אינטנסיבית בפקוח צוותים רפואיים עבור ילדים הסובלים מתת-תזונה. ילדים כאלה, מלבד הסכנה שירעבו למוות, פגיעים ביותר למחלות ולזיהומים.

כירורגיית שדה

ניסיונו רב-השנים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בטיפול בפצועי מלחמה הקנה לו מומחיות ניכרת בתחום זה. מנתחים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מדריכים אנשי רפואה, אשר התנדבו לעבוד בארגון ואינם מכירים את המיומנויות והטכניקות הספציפיות הנדרשות בתחום זה. הם מלמדים גם רופאים מקומיים את המיומנויות הללו, כדי לאפשר להם לקחת לידיהם את המשך הטיפול בפצועים לאחר עזיבת צוותי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום. במישור הבינלאומי, מאורגנים קורסים וסדנאות בכל שנה, כגון קורסים לניהול מקרי חירום בריאותיים בקרב אוכלוסיות גדולות, המאפשרים לוועד הבינלאומי של הצלב האדום לחלוק את הידע והניסיון שלו. רופאי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מפרסמים ספרות הדרכה על כירורגיית שדה ותורמים לכתבי-עת מקצועיים בנושא.

בסביבה בלתי בטוחה, הגעה אל הפצועים והעברתם לבית-חולים עלולות להיות כרוכות בקשיים רציניים. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מפתח, בשיתוף עם הארגון הלאומי המקומי, תכניות לעזרה ראשונה טרם ההגעה לבית-החולים ולפינוי והעברה של פצועים.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מחזק גם את יכולתם של ארגונים לאומיים להגיב במצבי חירום, למשל על ידי העברת קורסים בעזרה ראשונה למתנדבים, קורסים העוסקים הן בהיבטי ארגון והן בטכניקות להצלת חיים. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום עשוי להעמיד לרשות ארגונים לאומיים ציוד תקשורת ואמבולנסים כדי לעזור להם להתכונן למצבי חירום.

בריאות במתקני מעצר

צוותים רפואיים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מתלווים תמיד לנציגים בביקוריהם במתקני מעצר, על מנת להעריך את בריאות הכלואים ולאחר השלכות כלשהן של יחס בלתי הולם, בין אם פיזי או נפשי (העלול אף להגיע לכדי התעללות). הרופאים והאחיות העורכים ביקורים אלה בקיאים בבעיות הספציפיות של בריאות בבתי כלא, כגון היגיינה, אפיידמיולוגיה, צרכים תזונתיים ומחסור בוויטמינים. הם מזהים במתקני מעצר בעיות הקשורות בבריאות הציבור שיש להשתלט עליהן. כשהסיכון לבעיה בריאותית במתקני מעצר גדול מיכולת התגובה של שירותי הבריאות של בית הסוהר, מפעיל הוועד הבינלאומי של הצלב האדום תכניות לבקרת מחלות ולמניעת התפשטותן, לשם התמודדות עם בעיות כגון שחפת, HIV / איידס ומחסור בוויטמינים.

התייחסות לבעיות בריאות של כלואים מצריכה את ההכשרה ואת הידע הנחוצים לביצוע הערכות רפואיות נכונות, זאת כדי לקבוע האם היו עצורים שנחשפו לעינויים או לצורות אחרות של יחס אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל.

דרפור, סודאן. ניתוחי פציעות מלחמה דורשים הכשרה מקצועית.

Thierry Gassmann/ICRC

ללכת שוב ולעבוד שוב

במהלך סכסוך, הופכים אנשים רבים לנכים, בין אם כתוצאה מגורמים ישירים, כגון מוקשים נגד-אדם או כלי נשק נפצים אחרים, ובין אם כתוצאה מגורמים עקיפים הקשורים לקריסתן של מערכות בריאות. פציעות ממוקשים נגד-אדם או מכלי נשק נפצים אחרים עלולים לגרום לקטיעת אברים, לנכות קשה ולטראומה פסיכולוגית. נפגעי מלחמה אלה זקוקים בשלב ראשוני לניתוח על ידי רופאים מומחים ולטיפול שלאחר הניתוח. בטווח הארוך יותר הם זקוקים לשיקום ולתמיכה נפשית. במקרים רבים, אין בידי המדינות האמצעים לספק טיפול מעין זה.

בשנת 1979, הקים הוועד הבינלאומי של הצלב האדום יחידה לשיקום פיזי של נפגעי מלחמה. מאז, הפעילה היחידה למעלה מ-85 פרויקטים ב-36 מדינות ו/או הגישה סיוע במסגרתם. מאות אלפי אנשים קיבלו תותבות, התקני יישור וקיבוע של גפיים, קביים או כסאות גלגלים, וטיפול פיזיותרפיה שעזרו להם להשיב לעצמם מידה מסוימת של נייחות, ובמקרים רבים גם עצמאות כלכלית. על ידי מתן הכשרה וסיוע כספי וטכני, שואף הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לשפר את הנגישות לשירותי שיקום, כמו גם את איכותם של שירותים אלה ולהבטיח את תפקודם בטווח הארוך, זאת בידיעה שאנשים עם נכויות הקשורות לסכסוכים יזדקקו להחלפה ולתיקון של מכשירי העזר שלהם במשך כל חייהם.

קיטו, אנגולה. במרכז להתאמת גפיים המנוהל על ידי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ומשרד הבריאות, מתרגל מטופל את נייחותו המחודשת.

לא לכל המדינות ישנם האמצעים לקיים שירותים אלה, מכיוון ששיקום עדיין לא זוכה אצלן לעדיפות גבוהה. העדר תמיכה מובטחת בטווח הארוך מצד ארגונים מקומיים, הביא להקמת הקרן המיוחדת למען הנכים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום. הקרן מבטיחה את המשכיותן של תכניות גם לאחר סיום השליחות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום במדינה מסוימת, והיא תומכת במרכזים העוסקים בשיקום פיזי במדינות מתפתחות.

Lena Eskeland/ICRC

פעילות מונעת

הפצת המשפט ההומניטרי הבינלאומי והסברתו

- הפעילות המונעת של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום נועדה לצמצם למינימום את השפעותיו המזיקות של סכסוך. עצם מהותו של המשפט ההומניטרי הבינלאומי היא הגבלת השימוש בכוח והפעלתו באופן מידתי ליעדים הרצויים. הארגון מבקש אפוא לקדם את כל העקרונות ההומניטריים כדי למנוע - או לפחות להגביל - את החריגות החמורות ביותר מכללי המשפט ההומניטרי הבינלאומי בזמן מלחמה.
- יצירת מודעות;
  - קידום המשפט ההומניטרי על ידי הוראה והדרכה;
  - שילוב המשפט ההומניטרי בתכניות לימודים רשמיות של המערכת המשפטית, החינוכית והצבאית - מבצעית.

מניעה בדרך של תקשורת

במסגרת הפעילות המונעת שלו, מכון הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בעיקר אל אותם אנשים וקבוצות, הקובעים את גורלם של נפגעי סכסוכים מזוינים, או אל אלה שבכוחם לשבש את או להקל על פעולות הארגון. קבוצות אלה כוללות כוחות מזוינים, משטרה, כוחות ביטחון ונושאי נשק אחרים, מקבלי החלטות ומובילי דעת קהל ברמה המקומית והבינלאומית וכן - במבט לעתיד - בני נוער, סטודנטים ומוריהם.

סבסופול, אוקראינה. נוער מסניפי הצלב האדום האוקראיני ברחבי המדינה משתתף בתחרות בנושא הכרת המשפט ההומניטרי.

לכבוד ולהבטיח כבוד

על מדינות מוטלת מחויבות משפטית להבטיח כי הכוחות המזוינים שלהן, בכל דרגי שרשרת הפיקוד, יכירו על בוריים את דיני המלחמה ואת העקרונות ההומניטריים האוניברסליים, ויישמו אותם בכל מצב. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מקדם את שילובו השיטתי של המשפט ההומניטרי והעקרונות ההומניטריים בתכניות הדרכה צבאיות (נהלי פיקוד והדרכה) ומסייע למדינות בתהליך זה.

מאחר שכוחות החוק והסדר נקראים לא פעם להתערב במצבים של הפרות סדר ואלימות בתוך המדינה, פועל הוועד הבינלאומי של הצלב האדום גם להבטיח שהמשטרה וכוחות הביטחון יקבלו הדרכה שיטתית במשפט ההומניטרי, בזכויות אדם ובעקרונות ההומניטריים אוניברסליים.

רבים מן הסכסוכים המזוינים של היום - שרובם אינם בינלאומיים - נושאי נשק בלתי סדירים, שקיבלו מעט הדרכה בנושא, אם בכלל, מעורבים ישירות בלחימה. דוגמאות מן העת האחרונה, ממקומות שונים בעולם, הראו כיצד התרבותן של קבוצות חמושות הביאה למקרים נוראיים של התאכזרות לאוכלוסייה האזרחית וסיכנה את הגשת הסיוע ההומניטרי. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום שואף לכוון יחסים ולטפח קשרים עם כל הגורמים בסכסוך נתון. בדרך זו, הוא יכול להבטיח היכרות טובה יותר עם הפעילויות ועם שיטות העבודה שלו ושל ארגוני הצלב האדום והסהר האדום הלאומיים, ובכך - להקל את הגישה אל הנפגעים ולהבטיח את בטיחות העובדים ההומניטריים.

הטבעת חותם

פעילות ההומניטרית הפכה לנחלת מספר רב של ארגונים, קבוצות ויחידים. עם הגידול במספר הגורמים הנענים לצרכים הולכים

וגדלים בסיוע ההומניטרי ברחבי העולם, דרוש ביניהם דו-שיח שימנע כפילות והסתבכות של המאמצים בשטח.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום שואף, אפוא, שמקבלי החלטות ומובילי דעת קהל, כגון חברי פרלמנט, חברים בארגונים לא-ממשלתיים וגופים המתמחים בתחום, יהיו מודעים לפעילויותיו על מנת לזכות בתמיכתם ביישום המשפט ההומניטרי הבינלאומי. לצורך כך, הוא עוסק בדיפלומטיה הומניטרית, הכוללת את יצירתה ותיחזוקה של רשת קשרים עם מגוון גורמים הומניטריים ותיאום פעילויות עם גורמים אחרים בשטח.

הבטחת העתיד

כדי להגיע אל מקבלי החלטות ומובילי דעת הקהל של המחר, מתמקד הוועד הבינלאומי של הצלב האדום באוניברסיטאות מובילות, בניסיון לעודד את הכללת המשפט ההומניטרי בקורסים המוצעים, במיוחד על ידי פקולטות למשפטים, למדע המדינה ולעיתונות. כמו עם הצבא, הוועד הבינלאומי של הצלב האדום עובד ביחד עם הרשויות הנוגעות בדבר כדי להכשיר מדריכים, להפיק חומרי מידע ולקיים רשת קשרים בתוך העולם האקדמי.

בניסיון להגיע לכל שכבות האוכלוסייה ולכלול את המשפט ההומניטרי כחלק מן החינוך הבסיסי, מסייע הוועד הבינלאומי של הצלב האדום למשרדי חינוך ממשלתיים, לארגונים לאומיים ולגופי חינוך אחרים בשיבוץ המשפט ההומניטרי ונושאים הקשורים אליו בתכניות לימוד תיכוניות. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פיתח תכנית לימודים לצעירים בני 13 עד 18, כדי לעזור להם לאמץ עקרונות ההומניטריים בחיי היומיום שלהם וליישם את העקרונות בעת ניתוח אירועים מבית ומחוץ. התכנית, הנקראת "הכרת המשפט ההומניטרי", כוללת חבילת חומרי הוראה ועיון, עם 30 שעות של פעילויות לימוד, והיא תורגמה ל-25 שפות. מאז השקת התכנית ב-2001, אימצו אותה - או שקלו לאמץ - הרשויות של כ-90 מדינות במסגרת תכניות לימודים תיכוניות.

תלמידות תימוניות לומדות עקרונות הומניטריים בסיסיים במסגרת תכנית "הכרת המשפט ההומניטרי".

Ralf Marco/CRC

צעדים בטוחים יותר

הנגע הקטלני של מוקשים ושיירי מלחמה נפיצים אחרים הוא "העיזבון" שמשאיר סכסוך, הממשיך להרוג ולהטיל מום באזרחים, לחסום גישה לצרכים בסיסיים ולטרפד פיוס, לעתים גם עשרות שנים לאחר שנורתה הירייה האחרונה.

במדינות הנגועות במפגעים הללו, שואפות תכניות הפעולה של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום להפחית את סבלם של אנשים החיים באזורים נגועי מוקשים ושיירי מלחמה נפיצים אחרים. התכניות של הארגון גמישות ומתוכננות לענות על הדרישות שכל מצב מעמיד. הן עשויות לכלול הבטחת גישה בטוחה למים ולעצים להסקה, או לאזורי משחק בטוחים עבור ילדים. כמו כן, חשוב להגביר את המודעות לבעיה על מנת למנוע תאונות. הדבר עשוי להיות כרוך במתן מידע לגבי שטחים נגועים או הזהרת אנשים הנמצאים בסיכון לגבי הסכנה הטמונה במוקשים ובשיירי מלחמה נפיצים אחרים, וקידום התנהגות בטוחה.

מחקר חברתי על מלחמה

כדי לפתח אסטרטגיות מניעה חדשות, השיק הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ב-1999 תכנית מחקר בשיתוף עם מוסדות אקדמיים. מטרת התכנית הייתה להתחקות אחר עמדותיהם של אזרחים ולוחמים לגבי פניה הרבים של המלחמה ולפעול להעמקת כיבודם של הכללים המסדירים מלחמות. על ידי קידום ממצאי מחקר זה (ראו "Roots of Behavior in War" באתר האינטרנט של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום) מבקש הארגון למנף אסטרטגיות מניעה ולפתח מומחיות לגביהן, ברמה המקומית והבינלאומית, ולחזק את המחקר המתבצע בתחום המשפט ההומניטרי הבינלאומי על ידי מוסדות מחקר ומוסדות אקדמיים חשובים, ארגונים בינלאומיים ולא-ממשלתיים ומומחים בתחום המניעה.

שיתוף פעולה עם ארגוני הצלב האדום והסהר האדום הלאומיים

למה שיתוף פעולה? תמיכה הדדית

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום משתף פעולה עם ארגונים לאומיים במטרה לשפר את יכולתם לעמוד במחויבויותיהם כארגוני צלב אדום וסהר אדום ולהעניק שירותים הומניטריים במדינותיהם. במיוחד מסייע הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לארגונים הלאומיים ותומך בהם במסגרת פעילויותיהם הבאות:

- מתן סיוע לנפגעי סכסוכים ולנפגעי מאבקים פנימיים (מוכנות ותגובה);

- קידום המשפט ההומניטרי הבינלאומי והפצת ידע על העקרונות, האידיאלים והפעילויות של התנועה;

- חידוש קשרי משפחה כחלק מרשת האיתור העולמית של הצלב האדום והסהר האדום.

מאחר שהארגונים הלאומיים והוועד הבינלאומי של הצלב האדום אחראים במשותף להענקת סיוע לנפגעי סכסוכים, הם זקוקים זה לזה כדי לעמוד במשימה זו. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פיתח מומחיות ניכרת בקידום ובפיתוח של המשפט ההומניטרי ועקרונות היסוד (ראו עמ' 9-12), כמו גם ניסיון מוצק בכל הנוגע לניהול פעולות במצבים של סכסוך, לרבות איתור נעדרים, המהווה תחום אחריות מרכזי של כל ארגון לאומי. הידע הספציפי הזה חשוב לארגונים לאומיים, היכולים לסמוך על תמיכת הוועד הבינלאומי של הצלב האדום כדי לשפר את תיפקודם בתחומים אלה.

מתנדבי הצלב האדום הרוסי מסייעים בחלוקת מזרנים לעקורים צ'צ'נים באינגושתיה.

Boris Heger/ICRC

Marko Kocic/Federation

עבודה עם אחרים

קשרים עם ארגונים אחרים

במרוצת השנים, גדל מאוד מספר הסוכנויות והארגונים הפועלים בזירה ההומניטרית. הדבר שיפר אמנם את יכולת התגובה הכוללת למשברים, אך יש בו גם כדי להוביל לבלבול, לכפילות, לתחרות ולא-הבנה. על מנת לתרום לתפקוד יעיל יותר של המאמץ ההומניטרי, מתייעץ הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ומתאם פעילות עם ארגונים בינלאומיים ולא-ממשלתיים רבים הפועלים באותם תחומים, תוך שמירה על עצמאותו. במסגרת פעילותיו ההומניטריות, חשוב לו מאוד להבטיח שכל הארגונים האלה יבינו את גישתו ותפקידו, במגמה לטפח שיתוף פעולה הרמוני ומשלים בשטח.

בנוסף לכך, מקיים הוועד הבינלאומי של הצלב האדום יחסים סדירים עם:

- האיחוד האירופי (EU);
- מועצת אירופה;
- הארגון לביטחון ולשיתוף פעולה באירופה (OSCE);
- האיחוד האפריקני (AU);
- ארגון וועידת האסלאם (OIC);
- התנועה הבלתי מזדהה (NAM);
- ארגון מדינות אמריקה (OAS);
- הליגה הערבית;
- האיחוד הבין-פרלמנטרי (IPU).

ייצוג הנפגעים

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום נוכח בפגישות התקופתיות של ארגונים בינלאומיים ואזוריים על תקן של משקיף או אורח, ומשתתף בדיונים על סוגיות הנוגעות לעניין ההומניטרי, על מנת להסב את תשומת הלב לקשיי הנפגעים ולגייס תמיכה דיפלומטית בפעילויות ההומניטריות שלו. כך, למשל, נהנה הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ממעמד של משקיף בעצרת הכללית של האומות המאוחדות, משתף פעולה עם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים

יחד עם זאת, רשת הקשרים שיש לארגונים לאומיים והיכרותם מקרוב את תנאי המקום, מהווים נכס חיוני עבור הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בעת תכנון וניהול פעולותיו. תחומי שיתוף הפעולה העיקריים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום עם הארגונים הלאומיים כוללים:

- הקניית מומחיות טכנית והגשת סיוע כספי לארגונים לאומיים, במטרה לעזור להם לפתח את המיומנויות ויחסי העבודה שלהם, כדי שיתאפשר להם לבצע את משימותיהם ביעילות;

- ייעוץ לארגונים הלאומיים בנושא העמידה בתנאים הדרושים לקבלת הכרה כארגון צלב אדום או סהר אדום, בנושא אימוץ ותיקון החוקים שלהם או בעניינים משפטיים אחרים, במיוחד בכל הנוגע ליישום או לקיום המשפט ההומניטרי;

מתנדבי הסהר האדום הפלשתיני מחלקים למשפחות נזקקות שוברים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, שאותם יוכלו להחליף באוכל או במצרכים חיוניים אחרים.

משאבים

מי עובד עבור הוועד הבינלאומי של הצלב האדום?

של ניסיון מקצועי כדי להתקבל לעבודה בוועד הבינלאומי של הצלב האדום. דרישות הגיוס של נציגים אלה גמישות יותר מבחינת גיל, מצב משפחתי ומיומנויות שפה.

נציגים יכולים להתקדם לתפקידי שטח עם אחריות רבה יותר, כגון ראש משרד, ראש משלחת או נציג אזורי, או לחלופין להתמחות כמתאמי פעילויות ספציפיות בתחומים כגון הגנה, תקשורת, סיוע או איתור. בפני נציגים מנוסים פתוחות גם אפשרויות קידום במטה הראשי בז'נבה. אלה כוללות אחריות לתחום מבצעי או עמדות ניהול בתחומים אחרים, כמו למשל ניהול משאבי אנוש, גיוס כספים ותקשורת. מומחים יכולים לקדם את הקריירה שלהם על ידי נטילת אחריות גדולה יותר בתחומי המומחיות שלהם, בין אם בשטח או במטה הראשי.

שימוש במשאבים מקומיים

סגל הנציגים של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פועל בשיתוף פעולה הדוק עם עובדים מקומיים המתקבלים לעבודה במקום. עובדים אלה, המונים כ-10,000 איש בכל רחבי העולם, תומכים בפעילויות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום. הם פועלים כאנשי שטח, אנשי לוגיסטיקה, מתורגמנים, מזכירים, נהגים או רואי חשבון. הם מסייעים בפעילויות שירותי הבריאות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, מחלקים אספקה למטרות סיוע ומקבלים לידיהם הודעות צלב אדום. מספר הולך וגדל של עובדים מקומיים נשלחים לעבוד במשלחות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום במדינות אחרות.

במדינות שבהן פועל הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, עובד הסגל המקומי של הצלב האדום והסוהר האדום לצד הנציגים ותורם מכישוריו המקצועיים ומהיכרותו היכרות קרובה את השטח ואת האנשים החיים בו.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מעסיק רופאים ונהגי משאיות, מהנדסים חקלאיים ורואי חשבון, מומחי תזונה ומזכירים, סגל רפואי ונגרים, עורכי דין ומכונאים. בשלב כזה או אחר, אנשים מכל המקצועות כמעט נקראים לתת ממומחיותם ומרצונם הטוב למען המטרה ההומניטרית.

נציגים

כיום פועלים בשורות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום כ-1,400 נציגים בכל רחבי העולם. בזכות מוצאם ומעמדם כנציגים, אין הם מעורבים אישית במצבי הסכסוך שבתוכם הם פועלים. עמדתם כמי שבאים מן החוץ מאפשרת להם לקחת על עצמם אחריות לפעילויות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, מבלי להיתקל בקשיים או בסיכונים, שאליהם נחשפים לעיתים עובדי משלחת מקומיים. מחצית מנציגי הארגון, גברים ונשים, מבקרים אנשים שחירותם נשללה, מארגנים ומיישמים תכניות סיוע, ומפיצים ידע ומודעות למשפט ההומניטרי הבינלאומי. אנשים בני 25 עד 35 יכולים לעבור הכשרה כדי להיות נציגי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, ובלבד שהם פנויים לנסיעות, בעלי תואר אוניברסיטאי או תעודה מקבילה, ומדברים אנגלית או צרפתית. עליהם לגלות תושייה ודיפלומטיות, עצמאות והתאמה לעבודת צוות. עליהם להיות מוכנים לחיות בתנאים קשים במיוחד, שבהם אפילו חייהם עלולים להיות בסכנה.

חמישים האחוזים האחרים מקרב הנציגים מתמחים בתחום טכני. יש ביניהם רופאים, מזכירים, מהנדסים, מומחים בטכנולוגיית מידע, אגרונומים, מתורגמנים ואדמיניסטרטורים. הם מבצעים משימות עבור הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, הנמשכות בדרך כלל בין חצי שנה עד שנה. ככלל, נדרשים "מומחים" אלה לצבור 3 שנים

יחסים עם גורמי צבא

בשנים האחרונות נוצר חיבור הדוק יותר בין פעילות צבאית לפעילות הומניטרית, אפילו עד כדי טשטוש הגבולות בין השתיים. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום העלה בפורומים בינלאומיים את חששותיו לנוכח ההתפתחויות הללו, שכן לדעתו אופייה העצמאי ונטול משוא-הפנים של הפעילות ההומניטרית והצורך במתן הגנה וסיוע לכל הנפגעים, ללא אפליה, מחייבים ניהול עצמאי של פעילויות הומניטריות, במנותק משיקולים ויעדים פוליטיים וצבאיים. בה בעת, מאמין הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, כי קיים כר נרחב לאינטראקציה ולשיתוף פעולה בין ארגונים הומניטריים לגורמי צבא, שניתן לשפרם על ידי התייעצויות משותפות. עם זאת, הוא ממשיך לצדד בשימור הבחנה ברורה - הן במהות והן בחזות - בין פעולות צבאיות לפעולות הומניטריות (ראו גם פעולות מנע, עמ' 41).

יחסים עם המגזר הפרטי

עם הופעת הגלובליזציה, ממלא המגזר הפרטי תפקיד יותר ויותר חשוב ביחסים בינלאומיים. חברות הפועלות באזורי סכסוך או בסביבות בלתי יציבות, דואגות לא פעם לסידורי ביטחון משלהן כדי להגן על ההשקעות שלהן, סידורי ביטחון העשויים להשפיע על הדינמיקה של הסכסוך עצמו. לפיכך אימץ הוועד הבינלאומי של הצלב האדום אסטרטגיה מקיפה שתכליתה פיתוח יחסים עקביים עם עולם העסקים. המטרה הראשונה של אסטרטגיה זו היא לכוון דו-שיח מהותי עם הסקטור הפרטי, דו שיח שיהיה מבוסס על קידום עקרונות הומניטריים. המטרה השנייה היא לשפר את יעילותו ומקצועיותו של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום על ידי חילופי ידע עם המגזר הפרטי, כלומר להיעזר במיומנויות וביכולות ספציפיות, על מנת לשפר את מדיניות הרכש ולהגביר את מאמצי גיוס הכספים.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום טוען כי נדרשת הפרדה ברורה בין פעילות צבאית לבין פעילות הומניטרית, על מנת להבטיח גישה נייטרלית ועצמאית לנפגעי סכסוכים.

Carina Appel/CRC

הוועדה

הוועדה היא הגוף העליון לקביעת מדיניות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום. היא מורכבת מ-15-25 חברים, בעלי אזרחות שווייצרית, הפועלים באופן פרטי. חברי ועדה חדשים נבחרים על ידי הקיימים; במילים אחרות, חברים פוטנציאליים מוזמנים להצטרף. הוועדה מקיימת ישיבות סדירות כדי לקבוע את הדוקטרינה ואת המדיניות הכללית של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום וכדי לפקח על פעילויותיו של הארגון.

ההרכב החד-לאומי השווייצרי של הוועדה, מאפיין ייחודי של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום - ששורשיו נעוצים בייסודו בז'נבה על ידי אזרחי מדינה בעלת מסורת של נייטרליות - הוא ערובה לכך שפעילותו של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום במישור הבינלאומי תהיה הומניטרית, עצמאית, נטולת משוא-פנים ונייטרלית גרידא.

אמנם חברי הוועדה הם כולם בני אותו לאום, אך אין פירוש הדבר שעובדי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום כולם שווייצריים. למעשה, הוועד הבינלאומי של הצלב האדום פתח במדיניות של "בנאום" (internationalization). כיום, מחצית מן הנציגים המועסקים על ידי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום אינם בעלי דרכון שווייצרי.

מימון הוועד הבינלאומי של הצלב האדום

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ממומן מתרומות, שמקורן בגורמים הבאים:

- המדינות שהן צד לאמנות ז'נבה (ממשלות);
- ארגוני צלב אדום וסוהר אדום לאומיים;
- ארגונים על-לאומיים (דוגמת האיחוד האירופי);

- מקורות ציבוריים ופרטיים.
- כל התרומות ניתנות בהתנדבות ויכולות להינתן בצורות הבאות:
- במזומן;

- סחורות שוות-כסף, כלומר, מוצרים כגון מזון (אורז, שעועית, שמן, וכו') ו/או פריטים שאינם מזון (כגון יריעות פלסטיק, שמיות, כלי מטבח ואוהלים);

- שירותים, כגון מומחים.

עתירות לכספים

כדי לקבל את המימון הדרוש, פונה הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בעתירות כספים, בדרך כלל אחת לשנה. בעתירות אלה מפורטים הסוגיות והצרכים שהוועד הבינלאומי של הצלב האדום החליט לטפל בהם והיעדים שקבע לשנה נתונה. העתירות

מתייחסות לפעילויות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הן במטה הראשי של והן לפעולותיו בשטח.

מספרם ומידת חומרתם של המצבים שבהם מטפל הוועד הבינלאומי של הצלב האדום משתנים משנה לשנה, וכך גם התקציבים שלו. עם זאת, המגמה הכללית הניכרת בעשור האחרון, היא גידול במספר מצבי הסכסוך ובתקציב הוועד הבינלאומי של הצלב האדום.

פעולה מיידית

בשונה מארגונים רבים אחרים, הוועד הבינלאומי של הצלב האדום אינו ממתין לקבלת הכספים לפני שהוא נכנס לפעולה. אדרבה: מרגע שהחליט להיענות לצרכים דחופים בשטח, הוא פועל לאלתר.

ברם, בכל רגע נתון, העתודות הכספיות העומדות לרשות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לכיסוי פעולותיו עלולות להיות מוגבלות ביותר. בכך הוא נוטל על עצמו סיכונים פיננסיים וסומך על התורמים שלו שיתייצבו עם המימון הדרוש בהקדם האפשרי. מאחר שהמקורות הכספיים אינם בלתי מוגבלים, שואף הוועד הבינלאומי של הצלב האדום להבטיח לא רק שהפעילויות שלו יענו על צרכים בסיסיים ויהיו מציאותיות, אלא גם שבקשות המימון שלו יהיו בסבירות המצופה מהתורמים.

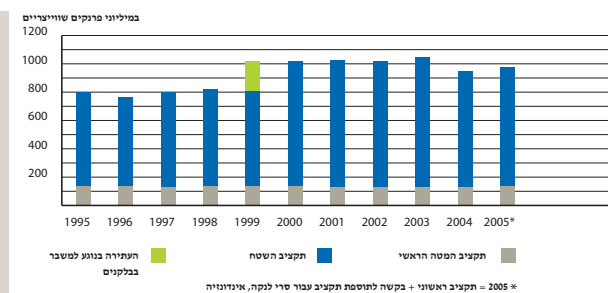
למרות שהוועד הבינלאומי של הצלב האדום שואף לקיים את המאזן הזה, קיומו של הארגון ויכולתו לפעול תלויים, בסופו של

דבר, ברצונה הטוב של הקהילה הבינלאומית לענות על צרכיו הכספיים. כמו כן, על התרומות להתקבל בזמן, כדי שניתן יהיה להשתמש בהן באופן גמיש, היינו במקום ובזמן שבהם הן הכי נחוצות, ולטובת האנשים הזקוקים להן יותר מכל.

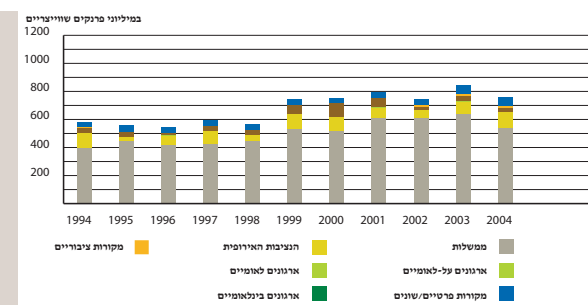
דרישות תורמים לעומת הגמישות האופרטיבית של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום

חלק הארי של המזומנים המממנים את פעולות הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בשטח מגיע מקבוצה של תורמים ממשלתיים ועל-לאומיים, המכונים קבוצת התמיכה של התורמים. כל חברי הקבוצה תורמים לוועד הבינלאומי של הצלב האדום בשנה נתונה לפחות 10 מיליון פרנקים שווייצריים. אף על פי כן, נעשים ניסיונות רציניים להרחיב את מספר התורמים הקבועים. קשיים תקציביים או מסגרות פיקוח פנימיות בתוך המדינות התורמות השונות, מביאות אותן לפעמים "לייעד" את התרומות שלהן לוועד הבינלאומי של הצלב האדום באמצעות הכפתן לתנאים ולדרישות מסוימים. הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מקבל זאת, בתנאי שהדבר אינו מסכן את האיזון והעצמאות של פעולותיו. במקרה זה, התנאים המתלווים לתרומה נבחנים מחדש עם התורם. במידה שלא מגיעים להסכמה לגבי הקצאה מתקבלת על הדעת של המימון המוצע, ייתכן שהוועד יאלץ לסרב לתרומה. למרבה המזל, דבר זה קורה לעתים נדירות בלבד.

התפתחות תקציב הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, למטה הראשי ולשטח (במזומן, בסחורות שוות-כסף ובשירותים), 2005-1995.

תרומות במזומנים, בסחורות שוות-כסף ובשירותים, על פי קטגוריה של תורם, 2004-1994.

משימה

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC) הינו ארגון חסר פניות, נייטרלי ועצמאי, שמשימתו ההומניטרית הבלעדית היא להגן על חייהם ועל כבודם של נפגעי מלחמה וסכסוכים אלימים פנימיים ולהגיש להם סיוע. כמו כן, שואף הארגון למנוע סבל באמצעות קידום וחזוקם של המשפט ההומניטרי הבינלאומי ושל עקרונות ההומניטריים אוניברסליים.

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, אשר הוקם בשנת 1863, נמצא בבסיס התנועה הבינלאומית של הצלב האדום והסהר האדום, התנועה ההומניטרית הגדולה בעולם, ומתאם את פעולות הסיוע שלה במצבי סכסוך ומלחמה.

Boris Heger/ICRC

- תמונות	- באתר תמצאו :	למידע נוסף על הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, או על כמה מהנושאים המוצגים בחוברת זו, בקרו באתר האינטרנט של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום בכתובת: www.icrc.org
- פרסומים	- חדשות טריות	
- קישורים לפדרייה הבינלאומית ולאתרים של ארגוני צלב אדום/סהר אדום לאומיים באינטרנט	- פוקוס על סוגיות ונושאים הקרובים ללבו של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום	
- אפשרויות עבודה בוועד הבינלאומי של הצלב האדום	- בקשות תקציביות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום לשנה הנוכחית	
- ועוד הרבה...	- רשת חדשות המשפחה	